

ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΙΣΑΜΟΥ κ ΣΕΛΙΝΟΥ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ * ΕΤΟΣ ΚΣΤ * ΤΕΥΧΟΣ 14 * ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2008

ΧΡΙΣΤΟΣ & ΚΟΣΜΟΣ

**Διμηνιαίο Περιοδικό
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως
Κισάμου & Σελίνου**

**ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ' ΕΤΟΣ ΚΣΤ
ΤΕΥΧΟΣ 14
ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2008**

ΙΔΡΥΤΗΣ:

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων
ἀπό Κισάμου & Σελίνου
κ.κ. ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ:

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης
Κισάμου & Σελίνου
κ.κ. ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΣ

***

Ταχυδρομική Διεύθυνσις:
Ἱερά Μητρόπολις Κισάμου & Σελίνου
Κίσαμος Χανίων Τ.Κ. 734 00
Τηλ.: 28220 22128 - 22018
Fax: 28220 83037

Ἡλεκτρονική Διεύθυνσις:
www.imks.gr

E-mail: info@imks.gr
**ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ:
2492**

Διανέμεται ΔΩΡΕΑΝ
Συνδρομές προαιρετικές
Ἀριθμ. Λογαριασμοῦ Ἐθνικῆς
Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος:
390/54013303

ΕΞΩΦΥΛΛΟ:

«Ἡ Ἀνάστασις»
Ἀπεικόνιση πάνω σέ
ἀργυρό σταυρό

ΟΠΙΣΘΟΦΥΛΛΟ:

Πρωτὶ Μ. Σαββάτου.
Ἑσπερινός - Θ. Λειτουργία
Μ. Βασιλείου
Ἱ.Ν. Ἁγ. Σπυρίδωνος Καστελλίου
Κισάμου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

«Πατριαρχική Ἀπόδειξις ἐπὶ τῷ Ἁγίῳ Πάσχα».

Τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ. ....σελ. **35-36**

«Πασχάλιον Μήνυμα».

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κισάμου & Σελίνου
κ.κ. ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΥ .....σελ. **37-38**

«ΕCCE HOMO: Ἴδε ὁ ἄνθρωπος».

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γέροντος ἀπὸ Κισάμου & Σελίνου
κ.κ. ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ .....σελ. **39-40**

«Ἡ ἀφή τοῦ Ἁγίου Φωτός».

Τοῦ Πανοσιοῦ. Ἀρχιμ/του π. Ἰγνατίου Χατζηνικολάου Ἱε-
ροκήρυκος Ἱ.Μ. Κισάμου & Σελίνου - τ. Λυκείαρχου.....
.....σελ. **41**

«Οἱ Χαιρετισμοί».

Τῆς κ. Εὐτυχίας Δεσποτάκη - Πευκιανάκη. Φιλολόγου -
τ. Γυμνασιάρχου .....σελ. **42**

«Περὶ ὄνείρων, ὄραμάτων καὶ θαυμάτων». (Μέρος Α')

Τοῦ Πανος/του Ἀρχιμανδρίτου π. Ἀντωνίου Φραγκάκη Ἱε-
ροκήρυκος Ἱ.Μ. Γορτύνης & Ἀρκαδίας.....σελ. **43-45**

**«Εὐθανασία. Μερικὲς σκέψεις ἀπὸ Ὁρθόδοξη Προο-
πτική». (Μέρος Β')**

Τοῦ Δρος Ἀντωνίου Κ. Παπαγιάννη. Παθολόγου - Πνευμο-
νολόγου .....σελ. **46-47**

**«Ἐνορίες τῆς Μητροπόλεώς μας. Ἐνορία Ἁγ. Ἰωάννου
Χρυσοστόμου Γαβαλομουρίου Κισάμου».**

Τοῦ Αἰδεσ. Νικοῦ ἀπὸ Καβελάκη, Ἀναπλ. Ἐφημερίου Γαβα-
λομουρίου Κισάμου .....σελ. **48-49**

**«Ὁ βίος τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας ὡς πρόκληση
μετανοίας».**

Τοῦ κ. Κωνσταντίνου Κορναράκη. Ἐπικούρου Καθηγητοῦ
τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν.....σελ. **50-52**

**«Ὁ Ὅσιος Ἐφραίμ ὁ Σύρος καὶ ἡ εὐχή τῆς Μ. Τεσσα-
ρακοστῆς».**

Τοῦ Ὁσιοῦ. Ἱερομονάχου Εἰρηναίου Μπατσάκη, Ἐφημερί-
ου Βλάτου Κισάμου .....σελ. **53-55**

Δελτίο Τύπου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.....σελ. 55

«Ἡ Ἐκκλησία σᾶς ἀπαντᾷ».

[Ἀπαντήσεις σέ ἐρωτήματα καὶ ἀπορίες πού θέτουν οἱ
ἀναγνώστες τοῦ περιοδικοῦ μας].....σελ. **56**

«Τό Χρονικό τῆς Μητροπόλεώς μας».

(Μάρτιος - Ἀπρίλιος 2008).....σελ. **57-61**

**«Δωρεές ὑπὲρ τῶν Ἱδρυμάτων τῆς Μητροπόλεώς
μας».....σελ. 62**

**Προσκυνηματικὴ Ἐκδρομὴ στὴν Καλαβρία-Σικελία....
.....σελ. 63**

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΕΠΙ ΤΩ ΑΓΙΩ ΠΑΣΧΑ

† ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ
ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΧΑΡΙΝ, ΕΙΡΗΝΗΝ ΚΑΙ ΕΛΕΟΣ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝΔΟΞΩΣ ΑΝΑΣΤΑΝΤΟΣ
ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

δελφοὶ καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ καὶ περιπόθητα,
«Ἰδοὺ, ὁ χειμῶν παρήλθεν»¹, «ἀνέτειλε τὸ ἔαρ» τῆς σωτηρίας,
«τὰ ἄνθη ὄφθη ἐν τῇ γῆ, φωνὴ τῆς τρυγόνος ἠκούσθη,
... αἱ ἄμπελοι κυπρίζουσιν, ἔδωκαν ὀσμήν».² Πάσχα ἱερόν,
ἅγιον, μέγα ἀνέτειλε καὶ θάλπει, φωτίζει καὶ λαμπρύνει τὸν
κόσμον. «Νῦν πάντα πεπλήρωται φωτὸς, οὐρανὸς τε καὶ γῆ καὶ
τὰ καταχθόνια».³

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Ὁ Θεός, ὁ Ἀπαθής, ὁ Ἀθάνατος, ὁ ὠραῖος Νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Πρωτότοκος Ἀδελφὸς καὶ Φίλος Ἰησοῦς Χριστός, «ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ θάνατον πατήσας», τὴν τρίτην ἡμέραν ἀφ' οὗ ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ Σταυροῦ ἐξεφώνησε τὸ «Τετέλεσται!».⁴ Ὁ «ἄδης κάτωθεν ἐπικράνθη συναντήσας»⁵ Αὐτόν, διότι ὄχι μόνον κατήργησε τὸ κράτος του καὶ ἐκένωσε θεοπρεπῶς τὰ σκοτεινὰ ταμεῖα του, χαρίζων ζωὴν εἰς τοὺς τότε εὐρισκομένους εἰς τὰ μνήματα, ἀλλὰ καὶ διότι χαρίζει ζωὴν ἀτέρμονα καὶ βεβαίαν ἀνάστασιν εἰς ὅλους ὅσοι μετὰ ταῦτα, μέχρι καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, θὰ πιστεύσουν εἰς Αὐτόν, θὰ ζήσουν ἐν Αὐτῷ καὶ θὰ κρατήσουν μέχρι τέλους τὴν εἰς Αὐτόν ὁμολογίαν καὶ πίστιν. Ὁ Χριστός, «δικαιосύνη ἐξωσμένος τὴν ὀσφὺν Αὐτοῦ καὶ ἀληθεία εἰλημένος τὰς πλευράς»⁶, ἠγέρθη ἐκ τοῦ Τάφου, «παγγενῆ τὸν Ἀδὰμ ἀναστήσας ὡς φιλόανθρωπος».⁷

Ἰδοὺ, λοιπόν, ἀδελφοὶ ἀγαπητοὶ καὶ τέκνα περιπόθητα, τὸ κεφάλαιον τῆς μεγάλης ἐορτῆς ἡμῶν καὶ τὸ κλίμα τῆς ἀνοίξεως, τὴν ὁποῖαν ἐν ἔαρι καιροῦ εὐαγγελίζεται ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν Οἰκουμένην. Ὁ βαρὺς χειμῶν τοῦ θανάτου ἀποτελεῖ παρελθόν! Ἡ παγερὰ

¹ Ἄσμ. Ἄσμ. 2, 11.

² Ἄσ. Ἄσμ. 2, 12-13.

³ Κανὼν τοῦ Πάσχα.

⁴ Ἰω. 19,30.

⁵ Ἦσ. 14, 9.

⁶ Ἦσ. 11, 5.

⁷ Ἀκολ. Ἀναστάσεως.

τυραννία τοῦ διαβόλου ἐνικήθη κατὰ κράτος. Τὸ φοβερὸν βασίλειον τοῦ σκότους καὶ τῆς ἀπωλείας διελύθη. «Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο»!⁸ Εἶδομεν τὸν Ἰησοῦν ἐθελουσίως, ἐξ ἄκρας ἀγάπης, πάσχοντα ἐπὶ Σταυροῦ καὶ θνήσκοντα καὶ θαπτόμενον δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν. Τὸν προσεκυνήσαμεν ἤδη Ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν καί, μαζί με τοὺς Ἀποστόλους καὶ τὰς Μυροφόρας, ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ ἁγίου στόμα Του τὸ «Εἰρήνη ὑμῖν!»⁹ καὶ τὸ «Χαίρετε!»¹⁰ καὶ ἐχάρη ἡ καρδιά μας. Καὶ «τὴν χαρὰν ἡμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀφ' ἡμῶν»,¹¹ διότι πλέον καὶ ὁ ἰδικός μας, ὁ προσωπικὸς ἐνδὸς ἐκάστου, θάνατος, δυνάμει ἔχει καταργηθῆ. Ἀφ' οὗ καὶ ἐφ' ὅσον καὶ ἡμεῖς ἐσταυρώσαμεν τὸ ἐν ἡμῖν σαρκικὸν φρόνημα τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου «σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις»,¹² καὶ «ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ [θὰ] συζήσωμεν»¹³ μαζί Του. Ἀφ' οὗ «συνετάφημεν» μετὰ τοῦ Χριστοῦ «διὰ τοῦ βαπτίσματος»,¹⁴ θὰ γίνωμεν «σύμφυτοι», δηλ. μέτοχοι, καὶ τῆς Ἀναστάσεώς Του.¹⁵ Τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν διασαλπίζει ρητορικώτατα ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, λέγων: «Χθὲς συνεσταυρούμην Χριστῷ, σήμερον συνδοξάζομαι. Χθὲς συνενεκρούμην, συζωοποιούμαι σήμερον. Χθὲς συνεθαπτόμην, σήμερον συνεγείρομαι».¹⁶ Τὸ αἰώνιον πρόβλημά μας, κατὰ ταῦτα, τὸ ἔλυσεν ἅπαξ διὰ παντὸς ὁ Ἀναστὰς Κύριος. Ἡ ἀγωνία μας ἔλαβε τέλος. «Ἀνέστη Χριστός, καὶ ζωὴ πολιτεύεται»!¹⁷ Εἰς τὸ ἐξῆς, ἡ Ζωὴ καὶ ἡ Ἀνάστασις ἡμῶν δὲν εἶναι ζητούμενον, δὲν εἶναι ὄνειρον, δὲν εἶναι οὐτοπία, ἀλλ' εἶναι ἀπτή καὶ ψηλαφητὴ πραγματικότητα. Πραγματικότης, ἡ ὁποία ἔχει συγκεκριμένον πρόσωπον καὶ ὄνομα: «τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα» Ἰησοῦς Χριστός, ἐνώπιον τοῦ Ὁποίου «πᾶν γόνυ κάμψει ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων»¹⁸ καὶ κάθε γλῶσσα θὰ ὁμολογήσῃ ὅτι Αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος Ζωοδότης καὶ Κύριος, ὅστις ζῆ καὶ βασιλεύει εἰς τοὺς αἰῶνας, μοιραζόμενος ἐθελαγάθως τὴν Βασιλείαν Του, τὴν δόξαν Του καὶ τὴν κληρονομίαν τοῦ Πατρὸς Του, με ὅλους τοὺς κοινωνοὺς τοῦ Σταυροῦ, τοῦ θανάτου καὶ τῆς Ἀναστάσεώς Του, ὡς «πρωτότοκος ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς».¹⁹

Αὐτοῦ δεόμεθα ἐκτενῶς, ἀπὸ τῆς μαρτυρικῆς ἡμῶν Πατριαρχικῆς καὶ Οἰκουμενικῆς καθέδρας, ὅπως χαρίζῃ εἰρήνην εἰς τὸν κόσμον, φωτισμὸν ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, ὑπομονὴν καὶ στηριγμὸν εἰς κάθε δοκιμαζόμενον, γεῦσιν σωτηρίας καὶ ζωῆς αἰωνίου εἰς πάντας τοὺς πιστούς.

Αὐτῷ, τῷ Νικητῇ τοῦ θανάτου καὶ ἀρχηγῷ τῆς ζωῆς, ἡ δόξα, τὸ κράτος, ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἅγιον Πάσχα 2008
+ Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος
διάπυρος πρὸς Χριστὸν Ἀναστάντα
εὐχέτης πάντων ὑμῶν

⁸ Ψαλμ. 92, 1.

⁹ Ἰω. 20, 20.

¹⁰ Ματθ. 28, 9.

¹¹ Πρβλ. Ἰω. 16, 22.

¹² Γαλ. 5, 24.

¹³ Ρωμ. 6, 8.

¹⁴ Ρωμ. 6, 4.

¹⁵ Ρωμ. 6, 5.

¹⁶ Λόγ. Εἰς τὸ ἅγ. Πάσχα καὶ εἰς τὴν βραδύτητα. ΕΠΕ 1, 66.

¹⁷ Κατηχ. Λόγος Ἰω. Χρυσοστόμου.

¹⁸ Φιλ. 2, 9.

¹⁹ Ρωμ. 8, 29.

ΠΑΣΧΑΛΙΟ ΜΗΝΥΜΑ

*Τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου
Κισάμου & Σερίνου κ.κ. ΑΜΦΙΠΟΧΙΟΥ*

*«Ἀναστάσεως ἡμέρα,
λαμπρυνθῶμεν λαοί.
Πάσχα Κυρίου, Πάσχα·
ἐκ γὰρ θανάτου πρὸς ζωὴν,
καὶ ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν,
Χριστὸς ὁ Θεός, ἡμᾶς διεβίβασεν,
ἐπινίκιον ἄδοντας»*

(Εἰρμός Α΄ Ὠδῆς Ἀναστασίμου Κανόνος).

Γαπημένοι μου πατέρες καὶ ἀδελφοί, τέκνα εὐλογημένα καὶ φωτόμορφα τῆς Ἐκκλησίας. Τό μεγάλο γεγονός τῆς Ἀνάστασης τοῦ Κυρίου μας πανηγυρίζομε καὶ εὐφραινόμεθα σήμερα. Ἀντικρῦζομε τὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ καὶ τό ὀλόλαμπρο φῶς τοῦ προσώπου Του, πλησιάζομε τόν Νυμφίο πού ἐξέρχεται ἀπό τό μνήμα. Παύομε νά ἀντιλαμβανόμαστε ὅτι συμβαίνει γύρω μας καὶ εἶναι σάν νά ἐξερχόμαστε ἀπό τόν ἑαυτό μας. Μέσα στή σιωπὴ τοῦ ἀκύμαντου χρόνου, στό πύρωμα τοῦ καθάρου λευκοῦ τῆς πασχάλιας γιορτῆς, κάθε γήινο χρώμα ξεθωριάζει καὶ οἱ ψυχές μας σαγηνεύονται ἀπό τό ἄφατο φῶς τῆς Ἀνάστασης. Ἡ γλῶσσα αὐτοῦ ἐδῶ τοῦ κόσμου δέν ἔχει λέξεις νά ἐκφράσει τὴν ἀποκάλυψη πού συντελεῖται τὴ νύχτα αὐτὴ καὶ τὴν ἀμόλυπτη χαρὰ της. Καὶ ἐτοῦτο συμβαίνει γιατί αὐτὴ τὴν νύχτα, τὴν νύχτα τῆς Ἀνάστασης προσφέρεται στὸν ἄνθρωπο μία πρόγευση τῶν ἐσχάτων, προσφέρεται ἡ δυνατότητα εἰσόδου στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. «Ἄντειλε τό Πάσχα», σημαίνει ἀνέτειλε ἡ αἰώνια ζωὴ, ἡ ζωὴ ἐν Χριστῷ, ἡ κοινωνία μαζί Του· ἀνέτειλε ἡ ἐλευθερία, ἡ ἀλήθεια, ἡ εἰρήνη καὶ ἡ χαρὰ ἐν

Πνεύματι Ἁγίῳ.

Πόσο ὅμως μπορεῖ νά ἀγγίξει, νά συγκινήσει αὐτό τό πανηγύρι τῆς νίκης τῆς ζωῆς ἔναντι τοῦ θανάτου, τό πανηγύρι τῆς νίκης τῆς ἀγάπης ἔναντι τῆς ἁμαρτίας, τό πανηγύρι τῆς καινῆς κτίσεως, τῆς «ἄλλης βιοτῆς», τόν σημερινό ἄνθρωπο; Ὅταν τό ἀνθρώπινο πρόσωπο χάνεται μέσα στίς συλλογικές συμβάσεις καί στά ἀπρόσωπα κοινωνικά κινήματα; Ὅταν οἱ ἄνθρωποι, κατά κανόνα, ἔγιναν μηχανές χωρὶς πνεῦμα, συναίσθημα καί ψυχὴ καί ἀποτιμῶνται ὡς προϊόντα μέ ἐμπορική τιμὴ; Ὅταν ἡ ἀνασφάλεια καί ἡ ἀβεβαιότητα γιὰ τὴν ἴδια τὴ ζωὴ ἔχει γίνει καθημερινός ἐφιάλτης; Ὅταν, ἐνῶ οἱ διάφορες ἐπαναστάσεις ὑπόσχονται τὴν ἀνοιξὴ τῆς ἐλευθερίας, τὰ ἴδια τὰ γεγονότα μαρτυροῦν ὅτι περιπλέκουν περισσότερο τό ἐρώτημα περὶ ἐλευθερίας ἢ καί στρέφονται ἐναντίον της; Ὅταν ἡ ἀποσάθρωση τοῦ κοινωνικοῦ ἴστοῦ, ἡ κατάρρευση κάθε ἠθικῆς ἀξίας, οἱ χαλαροὶ θεσμοὶ τῆς οἰκογένειας, οἱ οικονομικὲς συνθήκες, ἡ ἀνεργία, ἡ καταναλωτικὴ κοινωνία, ὀδηγοῦν-κατευθύνουν τόν ἄνθρωπο στίς πάσης φύσεως ἐξαρτήσεις; Ὅταν τελικά στὴν σύγχρονη ζωὴ κυριαρχεῖ ἡ ὑπερβολή, ἡ ὁποία δημιουργεῖ τὴν ψευδαίσθηση τῆς ὑπεροχῆς;

Καί ὅμως, ἀδελφοί μου, ὅλα αὐτά, καθὼς καί ὅσα ἀκόμη φαίνεται νά ἀπαξιῶνουν τὴν ζωὴ δέν εἶναι ἱκανά νά στερῆσουν τόν ἄνθρωπο ἀπὸ τό «Πάσχα τῆς ἀφθαρσίας τοῦ κόσμου σωτήριον». Γιατί, ὅ,τι κ' ἂν ὑπῆρξαμε, ὅ,τι κ' ἂν εἴμαστε, ὁ Ἀναστημένος Κύριος μᾶς προσφέρει τὴν ὄντως Ζωή. Καί ὅσο βιώνεται ἡ Ζωή, τόσο νεκρῶνεται ὁ θάνατος. Τόσο ἐλευθερώνεται ὁ ἄνθρωπος. Τόσο αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νά ζήσει σωστά. Γιατί εἶναι ἄδειος ὁ ἄνθρωπος ποὺ εἶναι γεμάτος μόνο ἀπὸ τόν ἑαυτό του. Ἄς ἀνοίξομε λοιπὸν ἀπλόχωρα τίς καρδιές μας νά γεμίσουν φῶς, χαρὰ, ἐλπίδα, δύναμη, καί ζωὴ γιὰ νά μπορέσει καί ἡ δική μας ζωὴ νά εἶναι ἓνα διαρκές Πάσχα.

**Μετά Πασχαλίων εὐχῶν
καί πολλῆς τῆς ἐν Κυρίῳ Ἀναστάσι ἀγάπης,
Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
† Ὁ Κισάμου & Σελίνου ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΣ**

ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΚΠΟΜΠΕΣ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΑΣ

«Ἐκκλησία καί κόσμος»

Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Κισάμου καί Σελίνου ἐπιθυμῶντας νά δημιουργήσει ἄλλον ἓνα διάυλο κοινωνίας μέ τούς ἀνθρώπους της συνεχίζει τίς τακτικὲς ἐβδομαδιαῖες ἐκπομπές της στὸν Ραδιοφωνικὸ σταθμὸ «ΡΑΔΙΟ ΡΙΖΙΤΕΣ 92,4 FM» μέ τὴν συμμετοχὴ τοῦ **Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας κ. κ. Ἀμφιλοχίου** ὡς καί ἄλλων ἀνθρώπων τοῦ τόπου. **Οἱ ἐκπομπές μεταδίδονται κάθε Σάββατο ἀπόγευμα καί ὥρα 7.00 μ.μ.**

ΕCCE ΗΟΜΟ·

ἼΔΕ Ὁ ἄΝΘΡΩΠΟΣ

Ἡ σκηνή εἶναι παρμένη ἀπό τό Πάθος τοῦ Χριστοῦ. Οἱ Ἱεροί Εὐαγγελιστές μᾶς δώσανε πρῶτοι τήν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ποῦναι παραδομένος στή μανία τοῦ Ἑβραϊκοῦ ὄχλου καί στόν ἐξευτελισμό τῆς Ρωμαϊκῆς ἐξουσίας.

Ὁ Χριστός στέκει στό πραιτώριο τοῦ Πιλάτου ἀπογυμνωμένος ἀπό τά ρούχα Του, ἀλλά σκεπασμένος μέ μιά κόκκινη βασιλική χλαμύδα. Στό κεφάλι Του φορεῖ γιά στέμμα ἕνα ἀκάνθινο στεφάνι καί στά δεμένα χέρια Του κρατεῖ, γιά σκῆπτρο, ἕνα καλάμι.

Οἱ Ρωμαῖοι στρατιῶτες ἐμπαίζουσαν τόν Χριστό σάν ψευτοβασιλιά τῶν Ἑβραίων καί ὁ Πιλάτος ἐπικυρώνει αὐτό τό χλευασμό μέ τά λόγια Του: «Ἴδε ὁ ἄνθρωπος (Ἰωάνν. 19,5), ἴδε ὁ Βασιλεύς ὑμῶν» (Ἰωάνν. 19,14).

Αὐτή τή σκηνή πῆραν ἀργότερα οἱ μεγάλοι ζωγράφοι τῆς Ἀναγέννησης, Τζιόττο, Νταβίντσι, Κορρέγιο, Τισσιανός κι ἔκαμαν μέ τούς χρωστήρες τῶν τήν ἀπαράμιλλη εἰκόνα τοῦ ECCE ΗΟΜΟ...

Αἰσθήματα πόνου καί διαμαρτυρίας μέ κάνουν νά μεταφέρω τήν εἰκόνα τοῦ ECCE ΗΟΜΟ στόν ἄνθρωπο τῆς ἐποχῆς μας. Ὁ αὐτόνομος, ὁ τάχα κυρίαρχος, ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας εἶναι ἕνας ψευτοβασιλιάς:

Στέκει στό πραιτώριο τοῦ κόσμου ἀπογυμνωμένος ἀπό κάθε ἐσωτερικότητα. Εἶναι ἀδειανός ἀπό βαθύτερα αἰσθήματα καί σκέψεις. Εἶναι γυμνός ἀπό ἀξίες πού συνθέτουν τήν ἀνθρώπινη προσωπικότητα. Ἀλλά φορῶντας τή χλαμύδα τοῦ φανταχτεροῦ πολιτισμοῦ μας θαρρεῖ πώς εἶναι Βασιλιάς καί ἡγεμόνας τῆς ζωῆς.

Καί στό κεφάλι του φορεῖ τό ψευδοστέμμα τῆς γνώσης καί τῆς τεχνικῆς του. Μιάς γνώσης χωρίς ἀγάπη, χωρίς ἀνθρωπισμό. Μιάς γνώσης πού ἀπολυτοποιεῖται στό λογικό καί γίνεται σιγά-σιγά ἀπειλή σύγχυσης καί ὀλέθρου. Παγματικό ἀκάνθινο στεφάνι, πού ματώνει τή σκέψη καί τή ζωή του.

Καί γιά νά συμπληρωθεῖ ἡ εἰκόνα, στόν ἄνθρωπο τῆς ἐποχῆς μας δόθηκε γιά σκῆπτρο ἐξουσίας καί

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου
Γέροντος ἀπό Κισάμου & Σελίνου
κ.κ. Εἰρηναίου

τό καλάμι. Ένα καλάμι κούφιο και εύθραυστο. Τόν άνθρωπο τῆς ἐποχῆς μας τόν εἶπαμε Δημοκράτη, τόν εἶπαμε Λαό και τόν κάναμε τάχα ὁδηγό και ἐξουσιαστή μας. Όλα αὐτά ὅμως εἶναι μόνο ἓνα καλάμι. Τό σκῆπτρο τῆς ἐξουσίας τό κρατοῦνε ἄλλοι...

Γνωρίζουμε τό σκῆπτρο τῆς παλαιᾶς «ἐλέω Θεοῦ» ἐξουσίας. Ἀλλά μήπως ἡ «ἐλέω Λαοῦ» ἐξουσία τῶν καιρῶν μας εἶναι ἀπαλλαγμένη ἀπό ἐγκλήματα και λάθη;

Σήμερα ἔχουμε πλῆθος ἀπό Δημοκρατίες. Δημοκρατία ὅμως γνήσια δέν ἔχουμε. Καί στίς λεγόμενες Λαοκρατίες, γνωρίζουμε ποιοί ἔχουν τό ὄνομα και ποιοί ἔχουν τή χάρη.

ECCE HOMO: Ἴδού ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας σέ σύντομη ἰχνογράφηση. Κι ὅταν σκέπτομαι αὐτή τήν εἰκόνα στοχάζομαι τό θρηνητικό τροπάρι τοῦ ὄρθρου τῆς Μ. Παρασκευῆς:

*«Ἐξέδυσάν με τὰ ἱμάτιά μου,
και ἐνέδυσάν με χλαμύδα κοκκίνην
ἔθηκαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μου,
στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, και ἐπὶ τὴν
δεξιάν μου χεῖρα ἔδωκαν κάλαμον,
ἵνα συντρίψω αὐτούς,
ὡς σκευὴ κεραμέως».*

Ὁ ECCE HOMO τῶν Εὐαγγελίων εἶναι ταπεινωμένος, ἀλλά δέχεται τό χλευασμό του πρᾶος και εἰρηνικός.

Ἵπομένει τὴν ταπείνωση, τὴν «κένωσή» Του, ὅπως λένε οἱ Πατέρες, γιατί ἀγαπᾶ και ξέρει ὅτι θά ἀναστηθεῖ...

Ὁ ECCE HOMO ὅμως τῆς ἐποχῆς μας οὔτε ἀγαπᾶ, οὔτε ἔχει ἐλπίδα Ἀνάστασης. Τόν πλάθουν χωρίς ἐλπίδα ἢ τοῦ διαψεύδουν ὅλες τίς ἐλπίδες. Γι' αὐτό και ἐκεῖνος ἔστω και μέ τό καλάμι πού κρατᾶ

στά χέρια του, «συντρίβει» και σπάζει τά πάντα. Συντρίβει τίς βιτρίνες, τίς Τράπεζες, τά Πανεπιστήμια, τ' αὐτοκίνητα, τ' ἀεροπλάνα, τίς καρδιές και τά κεφάλια, τίς ἀξίες, τίς παραδόσεις και...

Ἴδε ὁ ἄνθρωπος: Ἄς κοιτάξουν, λοιπόν, καλά αὐτοί πού ἀπογυμνώνουν τόν ἄνθρωπο ἀπό τά ροῦχα του, ἀπό τὴν ἀνθρωπιά του κι ὕστερα τόν ἐμπαίζουν μέ τὴν φανταχτερὴ χλαμύδα τῆς ἀπάτης και τό καλαμένιο σκῆπτρο.

**Ἀπό τό Βιβλίον τοῦ Σεβασμιωτάτου
Γέροντος Μητροπολίτου ἀπό Κισάμου & Σελίνου
κ.κ. Εἰρηναίου:
«Μηνύματα Εὐθύνης & Ἀφύπνισης»
ΧΑΝΙΑ 1988**

Ἡ Ἀφή τοῦ Ἁγ. Φωτός

«Δεῦτε λάβετε φῶς ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου φωτός καί δοξάσατε Χριστόν τόν ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν».

Ὡς ὀρθόδοξοι χριστιανοί ἔχομε ἀξιωθεῖ νά ἐκκλησιαζόμεσθε, καί τήν νύχτα τοῦ Ἁγίου Πάσχα καί πρίν τό «Χριστός Ἀνέστη» ἀκούγοντες τά παραπάνω λόγια: «Δεῦτε λάβετε φῶς...» νά ἀνάβομε τίς πασχαλινές λαμπάδες μας ἀπό τό ἀκοίμητο φῶς πού μᾶς μεταδίδει ὁ λειτουργός Ἱερέας.

Στήν Ἁγία Σιών, στήν «Μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν», στόν Ναόν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, τό Ἅγιο Φῶς ἔχει διαφοροτική προέλευση.

Ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων, καί ἀπουσιάζοντος αὐτοῦ ὁ ἔχων τά πρεσβεῖα Ἀρχιερεὺς, ἀπεκδύεται (ξεντύνεται) τήν ἀρχιερατική στολή. Τοῦ γίνεται ἔρευνα ἀπό Καθολικούς, Ἀρμένιους καί Κόπτες μήπως φέρει μαζί του σπύρτα ἢ ἀναπτῆρα γιά τόν φόβον, μήπως ἀνάψει τά τριάντα τρία κεριά πού φέρνει μαζί του.

**Τοῦ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτου
π. Ἰγνατίου Χατζηνικολάου
Ἱεροκήρυκος Ἰ.Μ. Κισάμου & Σελίνου
τ. Λυκειάρχου**

Εἰσέρχεται στό Ἱερό Κουβούκλιον, ὅπου καί ὁ Τάφος τοῦ Χριστοῦ.

Ἐπειτα ἐξέρχεται τοῦ Ἱεροῦ Κουβουκλίου μέ τά κεριά ἀναμμένα καί μεταδίδει τό «Ἅγιον φῶς». Ἐνα φῶς διαφοροτικό ἀπό τά ἄλλα. Ἐκείνην τήν στιγμή τό βάζεις στό μαλλιά σου καί δέν καίγονται. Τά χαϊδεύει ἀπλά.

Τό πῶς βγαίνει μέσα ἀπό τόν Τάφο τοῦ Χριστοῦ, τό φῶς, ὑπάρχουν πολλές ἐκδοχές. Ἡ ἐπικρατέστερη εἶναι ὅτι παρουσιάζεται πάνω στό μάρμαρο ὡς ἀχλύ, ὡς πάχνη. Ἐνα ἔχει σημασία, τό ὅτι βγαίνει.

Αὐτά ἐν τάχει περί τῆς ἀφῆς τοῦ Ἁγίου Φωτός. Αὐτό τό φῶς εἶναι προοίμιον τοῦ αἰοδίου Φωτός πού ἐκπέμπει εἰς τό διηνεκές καί τό ἐπέκεινα, εἰς τήν ἀτέρμονα αἰωνιότητα.

Αὐτό τό μυστήριον τῆς ἀφῆς τοῦ Ἁγίου Φωτός, ὅπως γνωρίζομε, θέλουν νά τό διαχειρισθοῦν οἱ Ἀρμένιοι. Καί πάντα προσπαθοῦν νά πείσουν τήν Ἰσραηλινή Κυβέρνηση νά τοὺς ἀναθέσει τή διαχείριση.

Οἱ Ἀρμένιοι ἐπί Πατριάρχου Σωφρονίου, τόν 16ον αἰῶνα, εἶχαν χρηματίσει ἀδρᾶ τό μέγα Βεζύρη καί ἀφαίρεσε τήν διαδικασία τῆς ἀφῆς ἀπό τοὺς Ὀρθόδοξους καί τήν ἔδωσε σ' αὐτούς.

Ὅταν ἐπλησίαζε ἡ ὥρα γιά τήν διαδικασία, οἱ Ἀρμένιοι ἔκλεισαν τόν Ναόν καί οἱ Ὀρθόδοξοι ἔμειναν ἔξω στό προαύλιο μαζί μέ τόν Πατριάρχη προσευχόμενοι καί προβληματιζόμενοι γιά τήν δοκιμασία πού παρεχώρησε σ' αὐτούς ὁ Θεός.

Ξαφνικά, κρότος μέγας ἀκούγεται καί ἀνοίγεται, σχίζεται, ὁ ἀριστερός κίων (κολώνα) τῆς εἰσόδου τοῦ Ναοῦ καί βγαίνουν φλόγες καί εἶναι τό Πανάγιο Φῶς. Οἱ Ὀρθόδοξοι περιχαρεῖς ἀνάβουν τίς λαμπάδες τους, ἐνῶ οἱ Ἀρμένιοι ἀνοίγουν τόν Ναόν μέ σβηστές λαμπάδες καταντροπιασμένοι.

Πίσω δεξιά ὑπῆρχε τζαμί καί ὁ μουζεῖνης καλοῦσε τοὺς πιστούς νά προσευχηθοῦν. Βλέπει ἀπό τόν μινάρε τό θαυμαστόν καί ἀναφωνεῖ: «Αὐτή ἡ πίστις τῶν Ὀρθοδόξων, αὐτή εἶναι ἡ ἀληθινή» καί πέφτει κάτω ἐκστασιασμένος καί σκοτώνεται. Τά ὅσῳ του φυλάσσονται στόν Ναόν τῆς Ἀναστάσεως.

Τήν ἐπομένη χρονιά βάλανε στοίχημα γιά τό φῶς Ὀρθόδοξοι καί Ἀρμένιοι. Τό κέρδισαν οἱ Ὀρθόδοξοι. Ἀπό τότε βγήκε καί τό σχετικό: «Μέ Τοῦρκο φάε καί πιές, μέ Ἀρμένη πέσε καί κοιμήσου». Δέν νομίζω ὅτι χρειάζονται ἄλλες ἐπεξηγήσεις ἐπ' αὐτοῦ.

Ἴσως αὐτά νά μᾶς εἶναι κάπως ἀκατανόητα. Μήπως δέν μᾶς εἶναι ἀκατανόητα: «Ὅπου βούλεται Θεός, νικάται φύσεως τάξις». Ποιός σου ἔγινε σύμβουλος; «Πάντα ὅσα ἠθέλησε δέν ἐποίησε;» Μήπως ξεχνᾶμε τά λόγια τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριήλ πρὸς τήν Παναγίαν «ὅτι οὐκ ἀδυνατήσῃ παρά τῷ Θεῷ πᾶν ρῆμα»; (Λουκ. 1,37).

ΟΙ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

ἄσαρ-
κον, σάρ-
κα ἐξ ἐμοῦ
δανεισάμενον
ὅπως ἀνάγει τόν
ἄνθρωπον...

Ἀπό τὰ πιό ὠραῖα καί οὐσιαστικά μηνύματα τῆς ζωῆς εἶναι αὐτό πού ἡ ἐκκλησιαστική μας παράδο-
ση στέλνει κάθε χρόνο, στήν ἀρχή τῆς ἀνοιξῆς, κάθε Παρασκευή βράδυ μέσα ἀπό τήν ἀκολουθία τῶν Χαι-
ρετισμῶν τῆς Παναγίας. «Οἱ χαιρετισμοί», μέρος τοῦ Ἀκάθιστου Ὑμνου, εἶναι ἕνας ὕμνος εὐχαριστήριος
πρός τήν Ὑπέρμαχο Στρατηγό πού γράφτηκε σέ δύ-
σκολες ὥρες γιά τήν βασιλίδα τῶν πόλεων, τήν Κων-
σταντινούπολη.

Βυζαντινοί χρόνοι 626 μ.χ. Ἡ Πόλη ἀπειλεῖται ἀπό
τούς Ἀβάρους, νομαδικό λαό πού φτάνουν ἔξω ἀπό
τά τείχη καί τήν πολιορκοῦν ἀπό ξηρά καί θάλασσα.
Ὁ αὐτοκράτορας Ἡράκλειος ἀπουσιάζει. Εἶναι μα-
κριά γιά νά ἀντιμετωπίσει τίς ἐπιθέσεις τῶν Περσῶν
πρός τά ἀνατολικά σύνορα τῆς αὐτοκρατορίας.

Τούς Ἀβάρους ἀντιμετωπίζει ὁ μάγιστρος Βῶνος
καί ὁ Πατριάρχης Σέργιος, ὁ ὁποῖος πάνω στά τείχη
τῆς Πόλης μέ ἄμαχο πληθυσμό περιφέρει τό εἰκόνισμα
τῆς Παναγίας ψάλλοντας.

Τῆς κ. Εὐτυχίας Δεσποτάκη Φιλολόγου - τ. Γυμνασιάρχου

Οἱ Ἄβαροι ὑποχωροῦν. Ἡ Πόλη σῶζεται.

Τά νικητήρια ἀποδόθηκαν στήν Ὑπέρμαχο Στρα-
τηγό καί ἀναγράφηκαν σέ ὕμνο ἀπό τόν πατριάρχη
Σέργιο κατά μία ἄποψη. Ὀλονύκτια δέ ἀκάθιστοι οἱ
πιστοί ἔψαλλαν τό «Χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε» στή Θε-
οτόκο.

Αὐτά γιά τό ἱστορικό γεγονός.

Ὡστόσο ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος καί οἱ Χαιρετισμοί
τῆς Παναγίας, ἀπό τά ὠραιότερα καί λυρικότερα δημι-
ουργήματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ποιήσης δέν παύ-
ει νά εἶναι ἕνας ὕμνος πρὸς τή γυναῖκα, καθὼς αὐτή
ἐξαγιαζεται μέσα ἀπό τή γέννηση τῆς νέας ζωῆς, ἀλλά
καί τό συγκλονισμό της τήν ὥρα τοῦ μεγάλου Εὐαγγε-
λισμοῦ, τήν ὥρα πού συνειδητοποιεῖ πὼς θά γίνει μη-
τέρα. Ἐδῶ ὅλα παίρνουν ἄλλο βάρος. Ἡ Μαρία τῆς
Ναζαρέτ θά γεννήσει τό γιό τοῦ Θεοῦ πού θά σώσει,
πού θά ἀλλάξει τόν κόσμο.

Εὐαγγελίζεται ὁ Γαβριήλ τῇ κεχαριτωμένη σήμε-
ρον.

- Ἀρχάγγελος εἰμί, εὐαγγελίζομαι σοι τήν χαράν
καί μενεῖς ἄφθορος καί τέξεις τόν Κύριον, Ἄχραντε.

- Ἡ δέ ἐβόα: Μή μέ δελεάσης ἀπάτη.

Οὐ γάρ ἔγνω ἡδονήν. Γάμου ὑπάρχω ἀμήτητος,
πῶς οὖν παῖδα τέξομαι;

- Θεός ὅπου βούλεται νικάται φύσεως τάξεις καί
τά ὑπέρ ἄνθρωπον διαπράττεται.

Ἡ δέ ἐβόησε.

- Γένοιτό μοι κατά τό ρῆμα σου καί τέξομαι τόν

Καί μέσα ἀπό αὐτή τήν θεία κυοφορία ἡ παρθέ-
νος ἐξαγιαζεται καί χαιρετίζεται:

Χαῖρε ἀστέρος ἀδύτου μήτηρ

Χαῖρε ἀυγή μυστικῆς ἡμέρας

Χαῖρε σκέπη τοῦ κόσμου πλατυτέρα νεφέλης

Ρόδον τό ἀμάραντον χαῖρε ἡ μόνη βλαστήσασα

Τό μῆλον τό εὐοσμὸν χαῖρε ἡ τέξασα

Χαῖρε κυοφοροῦσα ὁδηγόν πλανωμένους

Χαῖρε ἀπογεννώσα λυτρωτὴν αἰχμαλώτους

Χαῖρε γέφυρα ἡ μετάγουσα ἐκ θανάτου πρὸς

ζωήν

Ὡστόσο κάθε καινούρια κυοφορία ἑνός νέου παι-
διοῦ καί μέσα στήν καθημερινή μας πραγματικότητα
εἶναι ἕνας εὐαγγελισμός γιά τούς νέους γονεῖς καί κάθε
νέα γυναῖκα ἐξαγιαζεται κυοφοροῦσα τή νέα ζωή μέσα
της, τίποτε δέ δέν καταξιώνει τή γυναῖκα περισσότερο
ἀπό τήν γέννηση καί ἀνατροφή παιδιῶν πού θά τά
ἀποδώσει στήν κοινωνία αὐτοδύναμα νά δώσουν κι
ἐκεῖνα ὅ,τι καλό καί νά συνεισφέρουν στήν ὁμορφιά
τῆς ζωῆς.

Δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι στήν εἰκονογράφηση τῶν
ναῶν ἡ Παναγία πάντοτε βρεφοκρατοῦσα ἔχει τήν τι-
μητικότερη, σέ ἔνδειξη σεβασμοῦ, θέση: Ἀριστερά τῆς
Ὠραίας Πύλης. Ἐκεῖ σιωπηλῇ δείχνει τήν οὐσιαστικώ-
τερη στάση ζωῆς καί πορείας τῆς γυναῖκας. Ἐκεῖ τήν
προσκυνοῦμε καί ἀναθέτομε τήν «πᾶσαν ἐλπίδα μας». Ἐξ
ἄλλου ἡ μάννα πού ἀναθρέφει παιδιά καί μαγικά
τά διδάσκει δέν παύει κι ἐκεῖνη νά διδάσκεται ἀπ' αὐτά
κι εἶναι αὐτή ἡ πιό μεγάλη μάθηση κι ἐμπειρία ἀκόμη
κι ὅταν πολλές φορές κατεβαίνει στά ἄδυτα τοῦ πόνου
ἐξ αἰτίας τους.

Σέ καιροὺς δέ χαλεπούς γιά τήν οἰκογένεια καί τή
μητρότητα ἄξιος ἐστὶ ὁ εὐαγγελισμός κάθε νέας ζωῆς
πού ἔρχεται στόν κόσμο.

.....

Σημ. τέξεις=θά γεννήσεις

Μενεῖς=θά μείνεις

Ἄφθορος=ὁ χωρίς φθορά

Οὐκ ἔγνω =δέν ἐγνώρισα

Ἀμήτητος= αὐτός πού δέν ξέρει

Τέξομαι=θά γεννήσω

Βούλεται=θέλει

ΠΕΡΙ ΟΝΕΙΡΩΝ, ΟΡΑΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΘΑΥΜΑΤΩΝ

(ΜΕΡΟΣ Α')

Ενα μεγάλο ποιμαντικό ζήτημα πού εγείρεται σέ κάθε περιοχή, είναι ή άνυποχώρητη συνήθως δράση και ή πεισμώδης έμμονή κάποιων εύλαβοφανών κατά τά άλλα ανθρώπων, σέ ένύπνια, έκστάσεις και όράματα πού διατείνονται ότι δέχονται κατά τήν διάρκεια τής προσευχητικής τους άναφορᾶς πρός τόν Θεό ή και σέ άνύποπτο χρόνο, και ή συστηματική διακίνηση του περιεχομένου αυτών των συγκλονιστικών ... «άποκαλύψεων» τους, σ' ένα εύρύ κοινό καλοπροαιρέτων, αλλά πνευματικά άδαων ανθρώπων, μέ άπώτερο δήθεν στόχο, τήν άμεσώτερη οίκοδόμησή τους και τήν προσαγωγή τους στόν χώρο τής έκτυπώτερης έμφανείας των ενεργημάτων του Θεού.

Τό θέμα είναι σοβαρότατο και έχει πολλές προεκτάσεις. Γίνεται δέ άκανθώδες και δυσεπίλυτο όταν σ' αυτή τήν παραπλανητική διαδικασία εμπλέκονται και κληρικοί, πού γιά λόγους άργυρολογίας ή άνθρωπαρέσκειας έκμεταλλεύονται αυτή τήν άρρωστημένη θρησκοληπτική άφελότητα πού παρουσιάζουν κάποιοι ιδιότυποι χριστιανοί και αντί νά τήν θεραπεύσουν διακριτικά, μέ

**Του Πανος/του Αρχιμανδρίτου
π. Αντωνίου Φραγκάκη
Ίεροκήρυκος
Ι.Μ. Γορτύνης & Άρκαδίας**

τά ένδεδειγμένα πνευματικά μέσα τής Έκκλησίας, ως επίτασσει και τό ποιμαντικό τους καθήκον, τήν έπαυξάνουν, τής προσδίδουν πνευματικό κύρος και τήν διοχετεύουν στό κανάλι του μονίμου ένδιαφέροντος.

Σέ μερικές παρατηρήσεις πού έρείδονται στήν Όρθόδοξη Θεολογική κατάθεση, θά προβούμε στό σημείο αυτό:

α) Είναι γνωστό από τήν Παλαιά και Καινή Διαθήκη και από τήν δισχιλιετή ιστορία τής Έκκλησίας, ότι ο Θεός άποκαλύπτει ύψιστες αλήθειες ή λαλεί διά του Αγίου Πνεύματος μέσα στις ψυχές, ή διά Άγγέλων, γιά νά καθοδηγήσει ή νά ένθαρρύνει, νά ένισχύσει, νά παρηγορήσει σέ έξαιρετικές και δύσκολες περιστάσεις πού οί πιστοί έχουν άμεση άνάγκη τής βοήθειας και προστασίας Του.

Έδω όμως χρειάζεται πολλή προσοχή και διάκριση, γιά νά μπορεί νά εξακριβώνει κανείς ποιές από τίς παρεμβάσεις αυτές προέρχονται από τόν Θεό και ποιές από τίς πονηρές δυνάμεις. Πάγια τακτική του διαβόλου είναι νά μεθοδεύει τήν παραπλάνηση και άκολούθως τήν παγίδευση των ανθρώπων, ιδιαίτερα δέ εκείνων πού έχουν νά επιδείξουν άδύνατο χαρακτήρα ή ρέπουν από ιδιάζοντα ψυχισμό σέ τέτοιες άμφίβολες καταστάσεις. Οί Πατέρες τής Έκκλησίας τονίζουν, πώς όπως παραχωρεί ο Κύριος άποκαλύψεις, κατά παρόμοιο τρόπο υπάρχουν και δαιμονικές, άφου «αυτός ο Σα-

τανᾶς μετασηματίζεται εις άγγελον φωτός» (Β' Κορινθ. ια' 13-14).

Δέν είναι κάτι άγνωστο, ότι ο πονηρός τά πάντα μηχανεύεται. Μέχρι ποίου σημείου φθάνει ή παραπλανητική τακτική του; «Έθος (συνήθεια) τῷ διαβόλῳ μιμῆσθαι τά θεῖα και τοῖς μέν προφήταις ψευδοπροφήταις άντιστρατεύειν, άγγέλων δέ τό σχήμα μιμῆσθαι και τούς ανθρώπους έξαπατᾶν» (Θεοδώρητος). "Οχι λοιπόν, εύκολόπιστοι και άφελείς. «Μή παντί πνεύματι πιστεύετε, αλλά δοκιμάζετε (έξετάζετε και διακρίνετε) τά πνεύματα ει έκ του Θεού εστίν, ότι πολλοί ψευδοπροφήται έξελήλυθασιν εις τόν κόσμον» (Α' Ίωαν. δ'11). Γέμισε ο κόσμος άπατεῶνες μάς λείει ο Εύαγγελιστής Ίωάννης. Γι αυτό μή δίνετε εμπιστοσύνη σέ κανένα πού ισχυρίζεται ότι είδε όράσεις και όπτασίες και άποκαλύψεις.

Ο Μέγας Άντώνιος, ο καθηγητής τής ερήμου πού θηριομάχησε 85 ολόκληρα χρόνια στήν παλαιστρα τής άσκητικής ζωής μέ τά πνευματικά τής πονηρίας, έφιστά τήν προσοχή μας και λείει, ότι δέν πρέπει νά νομισθεί εύκολο ή έντόπιση των κινήσεων του Σατανᾶ, πού φοράει διάφορες μάσκες και έξαπατά τούς ανθρώπους. Υπάρχει ειδικό χάρισμα τής διακρίσεως των πνευμάτων. Τό είχε τό χάρισμα αυτό ο Μέγας Άντώνιος. Παρακαλούσε δέ τόν Θεό νά τό άποκτήσουν και άλλοι: «Καθόλου εύχεσθαι δεῖ λαμβάνειν χάρισμα διακρίσεως πνευμάτων ίνα, καθώς γέγραπται, μή παντί πνεύματι πιστεύωμεν».

Γνώριζε έκ πείρας ο Μ. Άντώνιος, ότι ο διάβολος είναι ο πιό επίτηδειος ύποκριτής, ο πιό εύέλικτος ήθοποιός, ο πιό μέγας άπατεῶνας. Ξέρει νά παίζει όλους τούς ρόλους, νά φοράει όλες τίς μάσκες, νά μετέρχεται όλα τά σχήματα. Γι αυτό συνεχώς έλεγε στους ύποτακτικούς του «Εύκολον τῷ διαβόλῳ τά εις κακίαν σχήματα».

β) Πρόβλημα, λοιπόν, στήν προσωπική πνευματική πορεία και στήν άνέλιξη τής εκκλησιαστικής ιστορίας οί «φαντασίες» και τά «όράματα». Μέλη τής Έκκλησίας, πού θέλουν νά τρέφονται μέ τήν χάρη τής άσκήσεως και των Αγίων Μυστηρίων, καταθέτουν συχνά συναπαντήματα του βίου τους και άποκαλύψεις, πού θεωρούν, ότι άποτελοϋν θείες όπτασίες και φανερώσεις του Αγίου Πνεύματος. Και τό περιεχόμενο αυτών των άποκαλύψεων μέ καμάρι τό δημοσιοποιούν. Τό καταθέτουν σαν μαρτυρία τής πίστης τους. Τό προσάγουν σαν άποκλειστικό στοιχείο τής γνησιότητας τής Έκκλησιαστικής έμπειρίας.

Στό σημείο αυτό αξίζει νά αναφέρουμε ένα περιστατικό από τό «Γεροντικό» πού έχει νά κάνει και πάλι μέ τόν Μέγα Άντώνιο: «Κάποιοι άδελφοί (Μοναχοί) πήγαιναν στόν Μ. Άντώνιο γιά νά του μιλήσουν γιά τίς φαντασίες και τίς όράσεις πού έβλεπαν και νά μάθουν, άν είναι αληθινές ή δαιμονικές. Στό δρόμο ψόφησε τό γαϊδούρι τους. Όταν πήγαν, προτού προλάβουν νά πουν κάτι στόν άγιο, εκείνος τούς ρώτησε: «μπα, πώς έγινε και ψόφησε τό γαϊδούρι σας στό δρόμο;» Έκπλη-

κτοι ἐκείνοι τὸν ρώτησαν· «καὶ πῶς τό ξερεῖς αὐτό;» Καὶ αὐτός τούς εἶπε· «μοῦ τό φανέρωσαν οἱ δαίμονες». «Μά γι αὐτό ἤρθαμε κί ἐμεῖς ἐδῶ, τοῦ εἶπαν, γιά νά μάθουμε τί συμβαίνει μέ τίς φαντασίες αὐτές πού πολλές φορές βγαίνουν ἀληθινές. Φοβόμαστε τήν πλάνη». Καί ὁ Μ. Ἀντώνιος τούς πληροφόρησε, ἀφορμή παίρνοντας ἀπό τό γεγονός τοῦ ὑποζυγίου τους, πῶς τέτοιες φαντασίες εἶναι δαιμονικές».

Ἐδῶ, κάποιες παρατηρήσεις. Οἱ Μοναχοί πού πῆγαν στόν σοφό Γέροντα τῆς ἐρήμου δέν ἦταν τυχαῖοι ἄνθρωποι. Ζοῦσαν στήν ἐρημο. Ξεκομμένοι ἀπό τόν κόσμο καί τούς πειρασμούς του. Μακριά ἀπό τή λάσπη τῶν ἀμαρτημάτων καί τήν τύρβη τῆς βιοπάλης. Ἀποκλειστικό τους ἔργο ἡ μελέτη τοῦ θεοῦ θελήματος καί ἡ ἀδιάκοπη, καρδιακή προσευχή. Μέσα σ' αὐτό τό κλίμα δέχτηκαν τίς ὀπτασίες. Μέ αὐτήν τήν ψυχική διάθεση διάβασαν καί ἐρμήνευσαν τά γεγονότα. Καί θά μπορούσαν νά τά ἀποδεχτοῦν σάν ἓνα χάρισμα τοῦ Θεοῦ στό πρόσωπό τους. Σάν μιὰ ἀμοιβή γιά τούς ἀγῶνες τους. Σάν μιὰ ἐπιφοίτηση τοῦ Παρακλήτου στήν ἡσυχαστική βιοτή τους.

Ἡ ἀμφιβολία τους δείχνει ταπεινῶση. Ἐπίγνωση τῆς ἀνθρώπινης ἀνεπάρκειας. Συναισθηση τῆς ἀμαρτωλότητος. Δέν θεωροῦν τά δοχεῖα τῆς ὑπαρξῆς τους ἱκανά νά δεχτοῦν ἰδιαίτερα χαρίσματα. Δέν ἐντοπίζουν τό σημεῖο τῆς πνευματικῆς τους ποιότητας στίς θεῖες κορυφές τῆς καθαρότητος. Ταπεινώθηκαν καί ἔτρεξαν νά συμβουλευτοῦν τόν σοφό δάσκαλο, τόν θεούμενο ἀσκητή, τόν ἄνθρωπο τῆς ἀδιαλείπτου προσευχῆς καί τοῦ σκληροῦ πνευματικοῦ ἀγῶνα. Τόν Προφήτη τῆς Καινῆς Διαθήκης, τόν Μέγα Ἀντώνιο.

Ἐκεῖνος ὁ τρισμακάριος τούς ἐπεσήμανε τόν κίνδυνο. Τέτοιου εἴδους προβλέψεις καί προοράσεις, πού ἀπλῶς ἐντυπωσιάζουν καί «κνήθουν τήν ἀκοήν», πηγὴ προελεύσεως δέν ἔχουν τόν Θεό ἀλλά τόν πονηρό. Γι αὐτό καί δέν πρέπει νά δίνουν καμία σημασία σέ φιλοπερίεργες προβλέψεις πού δέν ἐξυπηρετοῦν κάποιο σχέδιο τοῦ Θεοῦ, οὔτε φανερώνουν σωτηριῶδεις ἀλήθειες. Οἱ ἄγιοι μέ ἀληθινά ταπεινό φρόνημα, δέν ἐπιδιώκουν τόν ἐντυπωσιασμό, συμβουλεύουν ταπεινά, ἀποφεύγουν προβλέψεις αὐτοπροβολῆς καί μιλοῦν θεραπευτικά, διερμηνεύοντας τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ γιά πνευματική οἰκοδομή καί σωτηρία ψυχῶν. Σφόδρα ἐπιφυλακτικοί στίς ἐκστάσεις καί τά ὄραματα πού συνήθως παραπλανοῦν καί παγιδεύουν μέ ψευδαισθήσεις καί αὐταπάτες, ρίχνουν ὅλο τό βάρος στήν ἀσκηση τῶν ἀρετῶν καί μάλιστα τῆς ὀρθῆς πίστεως, τῆς ταπεινοφροσύνης, τῆς ἀγνότητος καί τῆς ἀγάπης.

Ἄν κάποιος ρώτησε τόν Ἅγιο Παχώμιο νά ἀναφέρει ἓνα ὄραμα ἀπ' αὐτά πού βλέπει ἀπάντησε:

«Ἐνας ἀμαρτωλός σάν κι ἐμένα δέν ζητάει ἀπό τόν Θεό νά δεῖ ὄραματα. Γιατί τό νά ζητοῦμε νά βλέπουμε ὄραματα δέν εἶναι σύμφωνο μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί εἶναι γι αὐτό πλάνη. Ἀκοῦστε ὅμως ἓνα μεγάλο ὄραμα. Ἄν δεῖς ἓναν ἄνθρωπο ἀγνό καί ταπεινόφρονα, αὐτό εἶναι ὄραμα

μεγάλο. Τί μεγαλύτερο ὄραμα ἀπ' αὐτό ὑπάρχει, ἀπό τό νά δεῖς τόν ἄορατο Θεό σέ ὄρατό ἄνθρωπο πού ἔγινε νάός Του;».

Τό ἴδιο περιεχόμενο ἔχουν καί οἱ σοφές συμβουλές τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Σιναΐτου: «Μή δίνεις ἐμπιστοσύνη ἀπό ἐπιπολαιότητα στά φαινόμενα αὐτά, ἀλλά μένε σοβαρός καί δύσκολος καί κάτεχε τό καλό ὕστερα ἀπό πολλή ἐξέταση...».

Πάντως, ἡ κίνηση ἐκείνη τῶν Μοναχῶν τῆς Αἰγύπτου, σηματοδοτεῖ καί τή δική μας πορεία, ὅταν ἐπισημάνουμε ἀνάλογα περιστατικά στόν πνευματικό μας βίο. Εἶδες ἢ αἰσθάνθηκες κάτι; Μήν τό ἐκστομίσεις, μήν τό κάνεις διήγημα, μήν τό ἀξιολογήσεις θετικά. Τρέξε στούς ἀρμοδίους. Εἶναι οἱ Προφῆτες τῆς Καινῆς Διαθήκης.

γ) Προφῆτες δέν ὑπῆρχαν μόνο στήν Παλαιά Διαθήκη. Τρέφουν ὀρισμένοι τήν ἐντύπωση, ὅτι μόνο αὐτό ἰσχύει καί πρὸς ἐπίρρωση τοῦ ἰσχυρισμοῦ τους, λέγουν καί μιὰ ἀσεβέστατη φράση. Προφῆτες ὑπῆρχαν καί στήν ἀρχαία Ἐκκλησία καί ἡ θέση τους ἦταν μεγάλη καί τιμητική μεταξύ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδή ἡ θέση τους ἦταν μετά τούς Ἀποστόλους. Ἦταν δέ οἱ ἄνθρωποι ἐκείνοι πού μέ σύντονο ἀσκητικό ἀγῶνα, ἀνεδείχθησαν Θεολόγοι, δηλαδή ἔβλεπαν τόν Θεό μέσα στήν ἄρρητη φωτοχυσία τῆς Ἀκτίσκου δόξης Του, καί ἐν συνεχείᾳ καθοδηγοῦσαν ἀπλανῶς τούς ἀγωνιζόμενους χριστιανούς.

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς διδάσκει, ὅτι ὅπως οἱ Προφῆτες στήν Παλαιά Διαθήκη ἔβλεπαν τήν πρώτη παρουσία τοῦ Χριστοῦ, τήν ἐνανθρώπησή Του, καί προετοίμαζαν τόν λαό γιά τήν συνάντησή μαζί Του, ἔτσι καί οἱ Προφῆτες τῆς Καινῆς Διαθήκης, οἱ Θεούμενοι καί Θεόπτες ἄγιοι πού πάντοτε ὑπάρχουν, βλέπουν τήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, τήν Δεύτερη ἔλευση τοῦ Χριστοῦ μέ ὅλη Του τή δόξα καί καθοδηγοῦν ἀπλανῶς τόν λαό πρὸς τήν κατεύθυνση αὐτή.

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης διδάσκει, ὅτι ἡ πλάνη καί ἡ αἵρεση ἀναπτύσσονται ἐκεῖ ὅπου δέν ὑπάρχουν Προφῆτες, δηλαδή ἄνθρωποι μέ ἐμπειρία Θεοῦ γιά νά καθοδηγοῦν ἀπλανῶς τόν λαό καί νά κάνουν τή διάκριση μεταξύ ἀκτίστου καί κτιστοῦ ἐνέργειας, δηλαδή μεταξύ τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ καί τῆς ἐνεργείας τῶν δαιμόνων.

Ἡ διάκριση αὐτή προσδιορίζει τό περιεχόμενο τῆς ἀληθινῆς Θεολογίας.

Καί σήμερα ὑπάρχουν τέτοιοι χαρισματικοί ἄνθρωποι πού ἔχουν τήν θέση τῶν Προφητῶν μέσα στήν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, τούς ὁποίους πρέπει νά ἀναζητοῦμε γιά νά καθοδηγοῦμαστε σωστά στόν δρόμο πρὸς τήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Οἱ γνωστότεροι τῆς ἐποχῆς μας εἶναι οἱ Θεοφόροι Γέροντες: Πορφύριος ὁ Καυσοκαλυβίτης, Σωφρόνιος τοῦ ESSEX, Ἰωσήφ ὁ Σπηλαιώτης, Ἐφραίμ ὁ Κατουνακιώτης, Ἰάκωβος Τσαλίκης, Φιλόθεος Ζερβάκος, Ἀμφιλόχιος Μακρῆς, Παῖσιος ὁ Ἀγιορείτης καί ἄλλοι.

δ) Θά ἀναρωτηθεῖ βέβαια κάποιος καί δικαίως. Ποῦ θά βροῦμε ἀναλόγου ποιότητος ἄνθρώπους νά μάς καθοδηγήσουν, ὅταν ἀντιμετωπίζουμε στή ζωὴ μας τέτοια φαινόμενα; Ἡ ἀπάντηση εἶναι ἀπλή. Στήν ἀρχὴ δέν θά ἐπικεντρώσεις τήν προσοχή σου οὔτε καί θά ἐπηρεαστεῖς ἀπό τό ὅποιο περιεχόμενο τῆς παράδοξης

ἐμπειρίας πού δέχθηκες. Ἄν ἐπιμείνει, θά καταφύγεις μέ πολλή ταπεινώση καί διάθεση ὑπακοῆς στό μυστήριο τῆς Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως, κατά τό πρότυπο τῶν Μοναχῶν τῆς Αἰγύπτου πού προαναφέραμε. Πουθενά ἄλλοῦ. Ἡ δεκτική σου διάθεση μέσω τῆς σιωπῆς καί τῆς ταπεινώσεως, ἐνεργοποιεῖ τήν φωτιστική χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέσα στό μυστήριο, ἀκόμα καί ἂν ὁ Ἱερέας πού τό τελεῖ, ἔχει σκοτασμένο τό νοερό τῆς ψυχῆς ἀπό πλῆθος ἀμαρτημάτων καί δέν μπορεῖ οὔτε ἀκροθιγῶς νά προβεῖ στή διάκριση αὐτή.

Τί γίνεται ὅμως σ' αὐτή τήν περίπτωση ἀπό τήν πλευρά τοῦ Ἱερέα – Πνευματικοῦ;

Εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητο, νά ἀκολουθεῖ τή γραμμή τῶν Προφητῶν, τῶν Θεουμένων ἀγίων, δηλαδή νά μὴν ἐκστομίζει μέ προχειρότητα δικά του πράγματα, νά ἐφιστᾶ τήν προσοχή στό ἐνδεχόμενο τῆς πλάνης, νά συνιστᾶ σιωπή καί καλλιέργεια ἄλλου εἶδους πνευματικῆς ζωῆς καί νά ἀναφέρεται στόν Ἐπίσκοπό του καί σέ ἐμπειρότερους ἀπ' αὐτόν πνευματικούς, ὅταν διακατέχεται ἀπό ἐπίμονες ἀμφιβολίες γιά τήν προσέλευση τοῦ φαινομένου.

Τό πρόβλημα τῆς πλάνης, ξεκινᾶ πολλές φορές ἀπό εὐφάνταστους χριστιανούς, ἀλλά καλλιεργεῖται καί ἀπό ἐπιτηδεῖους πνευματικούς, πού θέτουν κέντρο τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῶν χριστιανῶν ὄχι τόν Θεάνθρωπο ἀλλά τόν ἑαυτό τους καί ἀρέσκονται εἴτε νά ἐμπλουτίζουν τόν οἰκονομικό κορβανά τους ἀπό τά «φιλότιμα» τῶν καθοδηγούμενων (πού εἶναι πολλά ὅταν ἐπικυρώνεται ἀπό ἱερέα ἢ «προβεβλημένη αὐθεντία» τους· ὁ ἐγωϊσμός δίνει τά πάντα ὅταν θωπεύεται), εἴτε νά παριστάνουν τούς ἀναντικατάστατους διδασκάλους καί τούς χαρισματικούς ἡγήτορες, αὐτοεπιβεβαιούμενοι στόν κομπλεξικό ἑαυτό τους. Ὁ πνευματικός πού δέν ὀδηγεῖ στόν Χριστό τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά στόν ἑαυτό του καί διαμορφώνει ὁμάδα ψυχικῶν ἢ ὕλικῶν συμφερόντων, καλλιεργώντας τή θρησκοληψία καί τήν αὐταρέσκεια, αὐτός ἔχει ἐκτραπεῖ ἐπικίνδυνα τῆς θεραπευτικῆς ἀποστολῆς του καί χρήζει ἀπό τόν Ἐπίσκοπο παιδαγωγικῆς ἐπανεπιβεβαιώσεως τοῦ ποιμαντικοῦ του χαρίσματος, γιά νά μὴν ἀρρωσταίνει περισσότερο τόν λαό.

Ἄποιοι λέει «δέν ξέρω», αὐτός μαθαίνει πολλά. Ἡ ταπεινώσή του εἶναι μαγνήτης πού ἐλκύει τήν χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἢ ὅποια τεχνουργεῖ τήν ἀληθινή γνώση. Ἄποιοι νομίζει ὅτι γνωρίζει τά πάντα, αὐτός εἶναι φουσκωμένο μπαλόκι πού ἂν δέν προσέξει, ὁ ἀέρας τῆς κενοδοξίας θά τό ὀδηγήσει στό χάος τῆς ὀριστικῆς ἀπώλειας.

Ὁ Μεγάλος Γέροντας τῆς ἐποχῆς μας π. Σωφρόνιος τοῦ ESSEX, ἐ χρημάτισε ἐπί μακρό χρονικό διάστημα Πνευματικός τῆς Μονῆς Ἁγίου Παύλου στό Ἅγιον Ὅρος καί στήν γύρω περιοχή. Ἐκεῖ συνάντησε ὅπως ἔγραψε ἀργότερα, ἑπτὰ μοναχοῦς μέ ἐμπειρία Θεώσεως. Εἶχαν φθάσει στήν θεά τοῦ Ἀκτίστου Φωτός!! Δέν τούς τό ἔδωσε νά τό καταλάβουν ποτέ. Τούς ἔλεγε: «Χθές μοῦ ἐξομολογήθηκες αὐτήν τήν ἀμαρτία καί τώρα μέ ρωτᾶς τί εἶναι αὐτή ἢ ἐμπειρία; Μὴν δίνεις σημασία. Θά σέ πλανέψει ὁ διάβολος. Ἡ προσοχή σου στά πάθη σου καί στόν ἀγῶνα μεταμορφώσεώς σου».

Ἡ ταπεινώση, ἔλεγε, εἶναι ὁ καλύτερος τρόπος γιά νά διασφαλίζονται τά χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύμα-

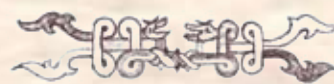
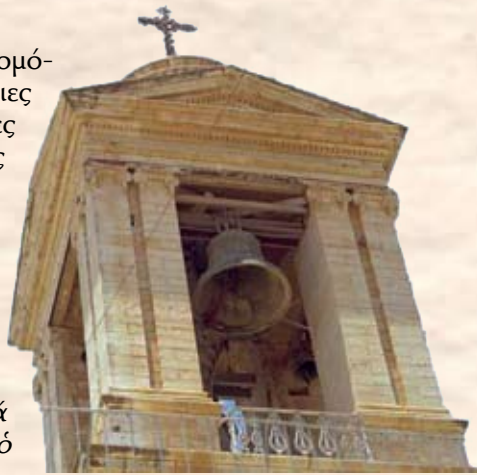
τος.

Σέ ἕναν ἄλλο Ἱερομόναχο πού εἶχε κάποιες προσευχητικές ἐμπειρίες καί κατέφυγε γραπτῶς στήν καθοδήγησή του ἀπάντησε: «Αὐτό πού βιώνεις παιδί μου, εἶναι ἡ ἀρχή τῆς νοερᾶς προσευχῆς. Νά τό διασφαλίσεις ὅμως μέ πολλή ταπεινώση καί ἀπόλυτη σιωπή γιά νά μὴν τό ἐκφυλίσει ὁ διάβολος».

Ἡ σοφία ἡ «ἄνωθεν κατερχομένη» ὅπως λέγει ὁ θεῖος Ἰάκωβος - ἂν δέν προσέξουν οἱ μετέχοντες σ' αὐτήν, μπορεῖ μέ τήν ἴδια ἐμφάνεια νά ἔχει ἄλλη πηγὴ προελεύσεως καί νά εἶναι «ἐπίγειος, ψυχική, δαιμονιώδης» (Ἰακ. κεφ. γ', ιε'). Τί σημαίνει αὐτό; Ὅ,τι ἀποκαλύψουμε στόν Πνευματικό μας δέν τό ἀκούει ὁ διάβολος. Ἀπενεργοποιεῖ τήν πρόσβαση τῆς παρουσίας του ἢ χάρη τοῦ μυστηρίου. Ὅ,τι ὅμως κοινολογήσουμε στούς ἀνθρώπους, αὐτό τό πληροφορεῖται. Καί καλό ἀκόμη νά εἶναι, τό στρέφει σέ δική του κατεύθυνση. Συνήθως οἱ ἔπαινοι τῶν ἀνθρώπων, ἀκόμη καί ἡ ἀπλή ἐκπληξή τους, δημιουργεῖ λανθάνοντα ἢ φανερό ἐγωϊσμό σ' ἐκεῖνον πού δέχθηκε καί διηγῆθηκε τήν ἐμπειρία. Ὁ ἐγωϊσμός αὐτός ἀπομακρύνει τή χάρη καί δημιουργεῖ πρόσβαση στόν δαίμονα. Γίνεται τό εὐκρατο κλίμα ὅπου ἀναπτύσσονται τά ζιζάνια τοῦ διαβόλου, πού ἔχουν τήν ὄψη καθαροῦ χόρτου. Συνεχίζονται οἱ ἀποκαλύψεις μέ ἄλλη πηγὴ προελεύσεως. Ὁ ἄνθρωπος αὐτός αἰχμαλωτίζεται καί αἰχμαλωτίζει. Θά εἶναι βασανιστική ἢ συνέχεια, ἂν δέν τόν ἀφυπνίσει ὁ προφητικός λόγος τῆς Ἐκκλησίας.

ε) Ὁ Γέροντας Σωφρόνιος ἐφιστᾶ τήν προσοχή τῶν Πνευματικῶν στίς περιπτώσεις χριστιανῶν, πού προσέρχονται στούς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας, μετά ἀπό ἐμπλοκή σέ φαινόμενα ἀποκρυφισμοῦ καί μαύρης μαγείας ἢ ἀπό τίς τάξεις τῶν αἰρέσεων. Σ' αὐτούς λέγει ἔχει δικαίωμα ὁ διάβολος. Τοῦ τά ἔδωσαν οἱ ἴδιοι. Καί ναί μέν, δρομολογοῦνται στήν ὁδὸ τῆς σωτηρίας, ὅταν γίνουν μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά ὁ διάβολος ἐνεργοποιεῖ τά δικαίωμά του μέσω τῶν ἐμπειριῶν τοῦ παρελθόντος καί τῆς κτιστῆς δαιμονικῆς γνώσης πού ἀπέκτησαν ἀπό τήν ἄμεση ἀναστροφή τους μαζί του. Ἐδῶ ὁ Γέροντας ἐφάρμοζε τήν τακτική τῆς ἐπιβολῆς τελείας σιωπῆς, γιά πνευματικά θέματα στά ἄτομα αὐτά. Ὑπάρχει κίνδυνος, κοινολογώντας ὅ,τι γνωρίζουν γιά πνευματικά θέματα ἀκόμη καί θεωρητικά, νά τά ἀνακατέψουν μέ αὐτά πού ὑπάρχουν στά ὑπόβαθρα τῆς ψυχῆς ἀπό τήν ἄλογο δραστηριοποίηση τοῦ παρελθόντος.

(Συνεχίζεται...)

ΕΥΘΑΝΑΣΙΑ:

Μερικές σκέψεις από Ὁρθόδοξη προοπτική

(Β' Μέρος)

3. Ἡ ἱατρικὴ ἄποψη

Ποιά εἶναι τὰ ἐπιχειρήματα ἐκείνων ποῦ προτείνουν τὴν εὐθανασία; Συνήθως διακηρύσσουν τὸ δικαίωμα τοῦ ἀρρώστου νὰ ἐπιλέξει ἂν θέλει νὰ συνεχίσει νὰ ὑποφέρει, ἢ νὰ τερματίσει τὴ ζωὴ του μὲ τὸν πιό γρήγορο καὶ ἀνώδυνο τρόπο. Μὲ τὴ διακήρυξη αὐτὴ συνήθως ἀγνοοῦν τὴ συνείδηση τοῦ γιαιτροῦ ποῦ τοῦ ὑπαγορεύει νὰ ὠφελεῖ καὶ ὄχι νὰ βλάπτει. Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνας γιαιτροὶ ὑπόσχονταν στὰ πλαίσια τοῦ Ἱπποκρατικοῦ Ὁρκου ποτέ νὰ μὴ δίνουν θανάσιμα φάρμακα σέ κανένα ποῦ θὰ τὰ ζητοῦσε, οὔτε νὰ τοῦ βάζουν τέτοιες ιδέες. Μὲ πολὺ λίγες ἐξαιρέσεις, αὐτὴ ἦταν καὶ εἶναι ἡ ἱατρικὴ πρακτικὴ σέ ὅλη τὴ διαδρομὴ τῆς ἱστορίας. Οἱ ἐξαιρέσεις ἦταν μεμονωμένοι γιαιτροὶ ποῦ θανάτωναν ἀσθενεῖς, εἴτε ἀπὸ μίᾶ διαστρεβλωμένη αἴσθηση συμπάθειας, εἴτε στὰ πλαίσια προσχεδιασμένης ἐξόντωσης, ὅπως ἔγινε στὴ ναζιστικὴ Γερμανία.

Αὐτὴ εἶναι μίᾶ ἀπὸ τῖς πιό ἐπικίνδυνες πτυχές τῆς εὐθανασίας: ὅτι δηλ. ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποῦ θὰ θεωρηθεῖ ἠθικὰ καὶ νομικὰ ἀποδεκτὴ γιὰ μίᾶ συγκεκριμένη ὁμάδα ἀσθενῶν, δέν ὑπάρχει τρόπος νὰ περιορισθεῖ ἡ χρῆση τῆς στήν ὁμάδα αὐτὴ. Ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ προστεθοῦν καὶ ἄλλα νοσήματα στόν κατάλογο τῶν «ἐνδείξεων» γιὰ θανάτωση. Λίγους μῆνες μετὰ τὴ θεσμοθέτηση τῆς εὐθανασίας γιὰ ἀνίατα νοσήματα στήν Ὁλλανδία ἕνας γιαιτρος θανάτωσε ἕναν ἀρρωστο ποῦ ἔπασχε μόνο ἀπὸ κατάθλιψη. Τὰ δικαστήρια δέν θεώρησαν παράνομη τὴν πράξη αὐτὴ, ποῦ μπορεῖ νὰ φτάσει νὰ συσχετίζεται μὲ τὴν ἡλικία. Καὶ ἐπειδὴ οἱ ἀποφάσεις ὑγείας ὅλο καὶ περισσότερο λαμβάνονται καὶ μὲ οἰκονομικὰ κριτήρια, μπορεῖ νὰ φτάσουμε στὴ θανάτωση ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων ἡ φροντίδα κοστίζει πολὺ ἀκριβὰ. Ἡλικιωμένοι ἢ βαριά ἀσθενεῖς ποῦ νιώθουν ὅτι ἡ κατάστασή τους ἀποτελεῖ βᾶρος γιὰ τῖς οἰκογένειές τους μπορεῖ νὰ αἰσθάνονται ὑποχρεωμένοι νὰ ἐπιλέξουν τὴν «εὐκόλη λύση», ἂν αὐτὴ εἶναι νόμιμη καὶ διαθέσιμη. Ἄν γίνει ἡ ἀρχὴ στόν «ὀλισθηρὸ κατήφορο» τῆς εὐθανασίας, εἶναι πρακτικὰ ἀδύνατο νὰ σταματήσῃ ἡ κατάχρησή της.

Ὡς ἀπάντηση στό πρόβλημα τοῦ καρκινικοῦ πόνου καὶ τῶν ἄλλων συ-

**Τοῦ Δρος Ἀντωνίου Κ. Παπαγιάννη
Παθολόγου – Πνευμονολόγου**

μπωμάτων τῆς ἀνίατης νόσου τῖς τελευταῖες δεκαετίες ἔχει λάβει μεγάλη ἀνάπτυξη ἡ ἀνακουφιστικὴ φροντίδα. Συχνὰ οἱ ἀσθενεῖς ζητοῦν τόν θάνατο, ἐνῶ στήν πραγματικότητα αὐτό ποῦ θέλουν εἶναι ἡ ἀνακούφιση ἀπὸ τόν πόνο. Εἶναι ἐκπληκτικὸ πόσο λίγο ἐκπαιδευμένοι εἶναι ἀκόμη καὶ οἱ εἰδικοί γιαιτροὶ στὰ μέσα καὶ τούς τρόπους ἐλέγχου τῶν βασανιστικῶν συμπτωμάτων. Ἡ ἀπάντηση στό αἴτημα γιὰ εὐθανασία εἶναι καλύτερη φροντίδα καὶ ἀνακούφιση, καὶ ὄχι θανάτωση τῶν ἀσθενῶν.

Ἐπὶ πλέον, ὑπάρχουν καὶ ἐκεῖνοι ποῦ ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ χορήγηση μεγάλων δόσεων φαρμάκων γιὰ ἀνακούφιση τοῦ καρκινικοῦ πόνου δέν διαφέρει ἀπὸ τὴν εὐθανασία, διότι τὰ φάρμακα μπορεῖ νὰ ἐπιταχύνουν τόν θάνατο τοῦ ἀρρώστου. Αὐτό ὅπωςδήποτε δέν ἀληθεύει, ἐφόσον τὰ φάρμακα χρησιμοποιοῦνται μὲ τόν σωστό τρόπο. Ἐπιπλέον, ὑπάρχει τεράστια ἠθικὴ διαφορά ἀνάμεσα στῖς δύο πράξεις: στήν πρώτη σκοπὸς εἶναι νὰ ἀνακουφίσουμε τόν πάσχοντα χωρὶς νὰ βλάψουμε τὴ ζωὴ του, ἐνῶ στὴ δεύτερη ἐπιδιώκουμε νὰ σκοτώσουμε τόν ἀσθενῆ, γεγονός ἱατρικὰ ἀπαράδεκτο.

Τέλος, ἡ θανάτωση ἑνὸς ἀσθενοῦς εἶναι μίᾶ πράξη ἐπαγγελματικῆς προδοσίας, ποῦ διαβρώνει τὴ σχέση ἐμπιστοσύνης ἀνάμεσα στόν γιαιτρο καὶ τούς ἀσθενεῖς του. Πῶς θὰ νιώθει ἕνας ἀρρωστος στὴ σκέψη ὅτι ὁ γιαιτρος του ἔχει ἤδη θανατώσει ἄλλους ἀσθενεῖς, ὅταν δέν μπορούσε πλέον νὰ τοῦς προσφέρει κάτι καλύτερο; Ὁ συνετὸς γιαιτρος ἔχει τὴν ταπείνωση νὰ ἀναγνωρίζει ὅτι ὑπάρχουν ὅρια στῖς ἐπιστημονικὲς του δυνατότητες καὶ στήν ἠθικὴ του ἐξουσία, τὰ ἀποδέχεται καὶ ἐνεργεῖ πάντα μέσα σ' αὐτὰ.

4. Ἡ Ὁρθόδοξη θεώρηση

Ὅπως εἶπαμε παραπάνω, ὁ πόνος καὶ ὁ θάνατος μῆκαν στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ὡς συνέπειες τῆς ἀνυπακοῆς. Ὁ ἀνθρωπος μπορεῖ νὰ ἀνεχθεῖ ἕνα βαθμὸ πόνου ἢ νὰ προσπαθήσῃ νὰ ἀνακουφίσῃ τόν πόνο ὅταν αὐτὸς γίνεται ἀνυπόφορος, καὶ αὐτό εἶναι ἀπόλυτα ἐπιτρεπτό. Ἔτσι, ὁ σωματικὸς πόνος μπορεῖ νὰ ἐλεγχθεῖ σχεδόν πλήρως μὲ ἰσχυρὰ ἀναλγητικὰ φάρμακα. Ὡστόσο, ὑπάρχουν καὶ

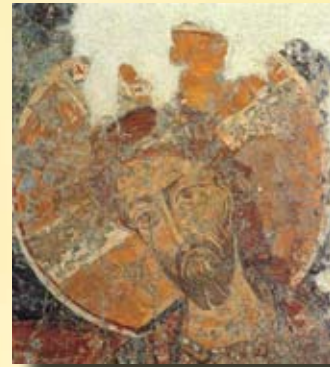
άλλες μορφές πόνου, όπως ο συναισθηματικός και ο πνευματικός πόνος, που δεν επηρεάζονται από τα φάρμακα. Τό να βλέπεις ένα φίλο ή συγγενή να χάνει προοδευτικά τις νοητικές του ικανότητες και να αναπτύσσει άνοια είναι μία μορφή συναισθηματικού πόνου. Τό άγχος και ο φόβος του άγνωστου μπροστά στο θάνατο που πλησιάζει αποτελεί πνευματικό πόνο. Τέτοιοι πόνοι μπορεί να πάρουν πολλές μορφές και να είναι πολύ έντονοι. Τί μπορεί να κάνει γι' αυτούς ο άνθρωπος;

Ίσως δεν είναι λάθος να πούμε ότι, από Χριστιανική θεώρηση, όλοι αυτοί οι επί μέρους πόνοι είναι κομμάτια ή δείγματα του ενός μεγάλου πόνου που βασανίζει τον άνθρωπο από τη γέννησή του: του πόνου του χωρισμού από τον Θεό Πατέρα. Ο πιστός πάσχει διότι έχει επίγνωση των αμαρτιών του και διότι δεν είναι τόσο κοντά στο Θεό όσο θά ήθελε. Έτσι ο Απόστολος Παύλος (Β' Κορινθ. 5:1-4) περιγράφει πώς η ψυχή επιθυμεί να εγκαταλείψει την επίγεια κατοικία του σώματος και να ζήσει με τον Θεό και πώς στενάζει μέχρι να συμβεί αυτό. Αντίθετα, εκείνος που λέγει ότι δεν πιστεύει, υποφέρει διότι υποσυνείδητα αισθάνεται ότι η λύση στα προβλήματά του είναι ακριβώς αυτός ο Θεός, που προσπάθησε σ' όλη τη ζωή του να αγνοήσει.

Ωστόσο, παρά τον μεγάλο αυτό πνευματικό πόνο, ο άνθρωπος δεν έχει τό δικαίωμα να εγκαταλείψει τη ζωή με δική του πρωτοβουλία και θέληση. Δεν μπορούμε να στερήσουμε τους εαυτούς μας από την αθάνατη ψυχή, την πνοή του Θεού που κατοικεί μέσα στον καθένα μας. Αν αρνηθούμε αυτό τό δώρο της ζωής, απορρίπτουμε τον Θεό ως Δημιουργό και Ζωοδότη. Γι' αυτό και η αυτοκτονία είναι ανεπανόρθωτη. Όσο ο άνθρωπος είναι ζωντανός, μπορεί να απωθεϊ τον Θεό με τον τρόπο της ζωής του, αλλά πάντα υπάρχει ελπίδα ότι θά βρει τό δρόμο του γυρισμού στην πατρική οικία, όπως ο άσωτος της παραβολής. Όταν ο άνθρωπος αποκόψει τό νήμα της ζωής του, ή ελπίδα της επιστροφής είναι πλέον χαμένη.

Κατά παρόμοιο τρόπο, ένας άνθρωπος δεν μπορεί να αφαιρέσει μία άλλη ανθρώπινη ζωή για οποιοδήποτε λόγο, ακόμη και με τον φαινομενικά ευγενικό σκοπό της ανακούφισης από μία τρομερή και βασανιστική αρρώστια. Πολύς λόγος γίνεται στην εποχή μας για «ποιότητα ζωής», υπονοώντας ότι φτάνει κάποια στιγμή που ή ζωή δεν αξίζει να τη ζει κανείς. Αυτή ή «άναξιότητα» συνήθως κρίνεται με τά προσωπικά μας πρότυπα για τό τί αποτελεί καλή ζωή. Η κρίση αυτή είναι πολύ υποκειμενική και δεν λαμβάνει υπόψη τις διαστάσεις της ψυχής που είναι πέρα από τά συνηθισμένα όργανα και τρόπους μέτρησης. Ξέρουμε άραγε τί πραγματικά συμβαίνει μέσα στον φαινομενικά νεκρό νου ενός ατόμου σέ βαθύ κώμα ή σέ μόνιμη φυτική κατάσταση; Υπάρχει τρόπος να εκτιμήσουμε τις βαθύτερες εμπειρίες ενός προσώπου που είναι σέ πλήρη άνοια με τά έξωτερικά κριτήρια; Ποιό δικαίωμα έχουμε να αποφασίσουμε ότι τό πνεύμα του Θεού θά πρέπει να εγκαταλείψει πλέον αυτό τό συγκεκριμένο πρόσωπο; Μπορούμε και πρέπει να προσευχόμαστε για λύτρωση και απαλλαγή του αρρώστου από τη δύσκολη κατάσταση στην οποία βρίσκεται (στό Ευχολόγιο της Έκκλησίας υπάρχει ειδική ακολουθία «Είς ψυχορραγούντα»), αλλά δεν έχουμε καμία απολύτως εξουσία να ώθήσουμε τον άσθενή προς τον θάνατο.

Μιά από τις πιο χιλιοειπωμένες φράσεις σχετικά

μέ την εϋθανασία είναι ο «θάνατος με αξιοπρέπεια». Μας κάνει συχνά να φανταζόμαστε μία θεατρική κατάσταση, όπου ο άσθενής νύνεται τά καλά του, αποχαιρετᾶ τά αγαπημένα του πρόσωπα, πίνει ένα τελευταίο ποτήρι από τό προσφιλέσ του ποτό, κι έπειτα ο επιβλέπων ίατρός θέτει σέ λειτουργία την αντίλια με τό φάρμακο που θά τον αποκοιμίσει για πάντα. Ποιός είναι ο Χριστιανικά αξιοπρεπής θάνατος; Η Όρθόδοξη Έκκλησία έχει μία απλή και πασίγνωστη δέηση που επαναλαμβάνει σέ όλες τις καθημερινές ακολουθίες, πρωί και βράδυ: «Χριστιανά τά τέλη της ζωής ήμών, ανώδυνα, ανεπαίσχυντα, ειρηνικά, και καλήν απολογίαν την επί του φοβερού θήματος του Χριστου αίτησώμεθα». Τά σημαντικά λοιπόν στοιχεία ενός Χριστιανικού θανάτου είναι πίστη, καθαρή συνείδηση και έσωτερική ειρήνη, ώστε να μπορέσουμε να δώσουμε καλή απολογία στον Κριτή Χριστό με την ελπίδα ότι θά μας κρατήσει κοντά Του για πάντα. Στο έπιχείρημα για «θάνατο με αξιοπρέπεια» θά πρέπει να αντιτάξουμε τό έρώτημα: πόσο «αξιοπρεπής» ήταν άραγε ο θάνατος του Χριστου στό σταυρό;

Αυτή είναι ή απάντηση της Όρθόδοξης Έκκλησίας στό μυστήριο του θανάτου: ότι ο Ίησους Χριστός έγινε άνθρωπος σαν έμας και πέρασε τη ζωή Του πάνω στή γη, όπως θά έπρεπε να είχε κάνει ο άνθρωπος πριν από την πτώση, δηλαδή με πλήρη ύπακοή στο Θεό Πατέρα, «υπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δέ σταυρου» σύμφωνα με τον Απόστολο Παύλο. Με τό να δείξει τέτοια ύπακοή και παρ' όλα αυτά να υποστεί θάνατο, ώσαν να ήταν πεπτωκώς άνθρωπος όπως έμεις, ο Χριστός άνοιξε τό δρόμο προς μία νέα ζωή «γενόμενος πρωτότοκος εκ των νεκρών», όταν αναστήθηκε την τρίτη ήμέρα. Στο δρόμο αυτό τον ακολουθήσαν εκατομμύρια άγιοι και μάρτυρες. «Ωσπερ εν τῷ Αδάμ πάντες αποθνήσκουσι, ούτω και εν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται» είναι ή υπόσχεση του Κυρίου με τά λόγια του μεγάλου Αποστόλου Του (Α' Κορινθ. 15:22). Από την ήμέρα της Αναστάσεως ο άνθρωπος δεν πρέπει να έχει τον φόβο του θανάτου: «Μηδεις φοβείσθω θάνατον, ήλευθέρωσε γάρ ήμας ο θάνατος του Σωτήρος», διαλαλεί ο Άγιος Ίωάννης ο Χρυσόστομος στον Κατηχητικό Λόγο του για την έορτή του Πάσχα.

Ός Χριστιανοί, «είτε ζῶμεν, εν Κυρίῳ ζῶμεν, είτε αποθνήσκομεν, εν Κυρίῳ αποθνήσκομεν» (Ρωμ. 14:8). Με την παρήγορη αυτή σκέψη, ότι «εάν τε ζῶμεν, εάν τε αποθνήσκωμεν του Κυρίου έσμέν», θά πρέπει συνεχώς να εφαρμόζουμε την προτροπή που ακούμε στή Θεία Λειτουργία: «εαυτούς και άλλήλους και πᾶσαν την ζωήν ήμών Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθήμεθα».

ΕΝΟΡΙΕΣ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΑΣ

ΑΓ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΓΑΒΑΛΟΜΟΥΡΙΟΥ ΚΙΣΑΜΟΥ

Στό Νομό Χανίων, στήν έπαρχία Κισάμου, συναντᾶ κανείς τό γραφικό χωριό Γαβαλομούρι. Συγκεκριμένα τό Γαβαλομούρι βρίσκεται 25 χιλιόμετρα από τήν πόλη τῶν Χανίων.

Άπό διάφορα ἀρχαιολογικά ἀντικείμενα πού ἔχουν βρεθεῖ ὕστερα ἀπό ἀνασκαφές τό χωριό φαίνεται νά κατοικεῖται ἀπό τά χρόνια τῆς Γεωμετρικῆς περιόδου, (3ος - 4ος αι. π.Χ.).

Ἡ σημερινή μορφή τοῦ χωριοῦ ξεκινᾶ ἀπό τήν ἀνοικοδόμηση πού ἔγινε τό 1400 ἀπό ἕνα πριγκιπόπουλο ἐρχόμενο ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη μέ τό επίθετο Γαβαλᾶς, ἀπό τό ὁποῖο καί τό χωριό ὀνομάστηκε Γαβαλομούρι.

Τό πιά σημαντικό πρᾶγμα μέ τό ὁποῖο ἐτίμησε ὁ πριγκίπας τό χωριό ἦταν ὁ πολιοῦχος καί ὁ προστάτης τῆς ἐνορίας, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

Ὁ σημερινός ναός τοῦ χωριοῦ εἶναι ὁ τρίτος κατά σειρά πού ἔχει χτισεῖ πάνω στά θεμέλια τῶν προηγούμενων οἱ ὁποῖοι καταστράφηκαν κατά τήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας.

Οἱ ἐργασίες ἀνοικοδόμησης τοῦ Ναοῦ ξεκινοῦν περί τά τέλη τοῦ 1898 καί τελειώνουν τό 1913 ὅποτε καί ἐγκαινιάζεται ἀπό τόν ἐπίσκοπο Κισάμου καί Σελίνου Ἄνθιμο Λελεδάκη.

Ὅλο τό διάστημα τῶν ἐργασιῶν οἱ χωριανοί ἔχοντας

**Ὁ Ἱ.Ν. Ἁγ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου
Γαβαλομουρίου**

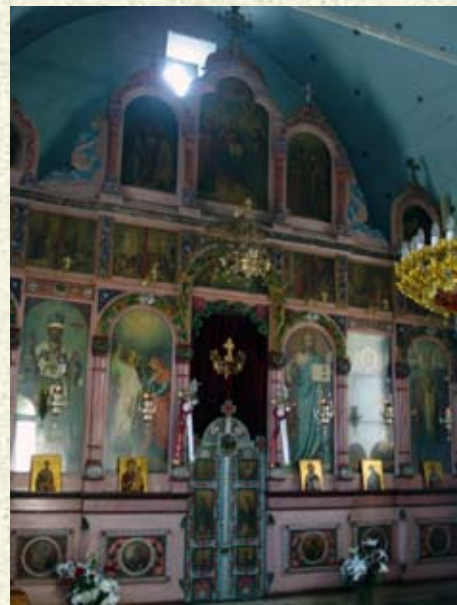
μεγάλη ἀγάπη καί περισσή εὐλάβεια πρὸς τόν προστάτη τους Ἅγιο, προσφέρουν προσωπική ἐργασία καί βρίσκουν

**Τοῦ Αἰδεσιμολ. π. Νικολάου Καβελάκη.
Ἄναπλ. Ἐφημερίου τῆς Ἐνορίας**

τούς καλύτερους μάστορες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης γιά νά χτίσουν τό ναό διακοσμώντας τά παράθυρα καί τίς πόρτες του μέ πελεκητές καντονάδες.

Ἐκεῖνο ὅμως πού προκαλεῖ τόν θαυμασμό ὅσων ἐπισκέπονται τόν ναό εἶναι τό ἐπιβλητικό καί πανήσυλο [περίπου 35 μ.] κωδωνοστάσιο, πού εἶναι κατασκευασμένο μόνο ἀπό πελεκητή καντονάδα.

**Τό τέμπλο τοῦ Ἱ.Ν. Ἁγ.
Ἰωάννου Χρυσοστόμου**

Ὁ Ναός εἶναι ρυθμοῦ βασιλικοῦ καί ἔχει περίπου 25 μέτρα ὕψος. Ἔχει τρεῖς εἰσόδους, τήν κεντρική, μία βόρεια καί μία νότια, πρὸς μεγαλύτερη ἐξυπηρέτηση τῶν πιστῶν. Ὁ κυρίως ναός χωρίζεται ἀπό τό ἱερό βῆμα μέ ξυλόγλυπτο ὑψηλό τέμπλο σέ ρυθμό μπαρόκ πού φτάνει τά 20 μέτρα καί εἶναι ἔργο τοῦ Ἰωάννου Κουφάκη περί τό ἔτος 1916.

Έσωτερική άποψη του Ένοριακού Κέντρου

Τό τέμπλο κοσμεῖται ἀπό ἀξιόλογες εἰκόνες μέ σπανιότατες παραστάσεις καί εἶναι ἀγιογραφημένες ἀπό τούς Ἁγιορεῖτες πατέρες Κοσμᾶ καί Δαμιανό καί ἀπό τόν ἀγιογράφο Παπαδάκη Ἰωάννη.

Πλησίον τοῦ ναοῦ ὑπάρχει ἐνοριακό πνευματικό κέντρο. Μέ πρωτοβουλία καί ἔσοδα τῶν ἀπανταχοῦ Γαβαλομουριανῶν ἀπό τό ἐξωτερικό ἀρχίζει ἡ ἀνέγερσή του τό 1991. Ὑστερα ἀπό τήν ἀρχιερατική λειτουργία στίς 13-11-1991 τοποθετεῖται ὁ θεμέλιος λίθος ἀπό τόν Σεβασμιώτατο πρῶν Κισάμου καί Σελίνου κ.κ. Εἰρηναῖο καί στίς 13-11-2000 ἐγκαινιάζεται ἀπό τόν ἴδιο.

Ο Ἱ.Ν. τοῦ Ἁγίου Πνεύματος Παρεκκλήσιον τῆς Ένορίας

Στό ἐνοριακό κέντρο ὁ προσκυνητής μπορεῖ νά γνωρίσει τήν ζεστή φιλοξενία τῶν χωριανῶν. Μπορεῖ ἐπίσης νά δεῖ διάφορα παλαιά ἐκκλησιαστικά σκεύη, παλαιά ἄμφια ἱερέων, καθώς καί Ἀρχιερατικά ἄμφια τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κυροῦ Τιμοθέου πού ἦταν γόνος τοῦ Γαβαλομουρίου.

Στήν ἐνορία Γαβαλομουρίου ἀνήκει καί ὁ οἰκισμός Κουλουκουθιανῶν τά ὁποῖα ἔχουν πολιοῦχο καί προστατή

τους τόν Ἅγιο Νεκτάριο.

Ἐπίσης στήν ἐνορία ἀνήκει καί τό γραφικό ἐξωκκλήσι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μέσα σέ ἓνα καταπράσινο δάσος ἀπό πανύψηλα αἰωνόβια δένδρα. Πρίν τό σημερινό ἐκκλησάκι ὑπῆρχε ἐκεῖ μικρό ναῦδριο τοῦ 12ου αἰ. μέ πλούσιο Βυζαντινό ἀγιογραφικό διάκοσμο. Λόγω ἀνεπανόρθωτων ζημιῶν πού ὑπέστη μέ τήν ἀπόδο τοῦ χρόνου ἡ ἀρχαιολογία ἔδωσε ἄδεια κατεδάφισης καί τό 1971 ἀρχισε ἡ ἀνοικοδόμηση τοῦ σημερινοῦ ναοῦ.

Μιά ἀπό τίς σημαντικότερες εὐλογίες τίς ἐνορίας ἦταν ἡ ἔλευση τεμαχίου ἱεροῦ λειψάνου ἀπό τήν Ἱερά Πατριαρχική καί Σταυροπηγιακή Μονή Γωνιάς Κολυμπαρίου τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου στίς 12 καί 13 Νοεμ-

Ἡ Ἀρχιερατική στολή τοῦ ἀοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κυροῦ Τιμοθέου. Φυλάσσεται στό μουσεῖο τῆς Ένορίας

βρίου 2001 μέ τήν εὐκαιρία ἐορταστικοῦ διημέρου πού ὀργάνωσε ἡ Ένορία. Στίς ἀκολουθίες τοῦ διημέρου αὐτοῦ προεξῆρχε ὁ Μακαριστός Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης κυρός Τιμοθέος Παπουτσάκης. Ἦταν καί ἡ τελευταία ἐπίσκεψη στήν γενέτειρά του.

Διατελέσαντες Ἐφημέριοι τῆς Ένορίας ἀπό τό ἔτος 1916:

- Αἰδес. Περικλῆς Καλαϊτζάκης 1916-1946
- Αἰδес. Ἀντώνιος Μαραγκουδάκης 1946-1969
- Αἰδес. Νικόλαος Καπῆς 1969-1971, (νῦν Γενικός Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος τῆς Μητροπόλεώς μας)
- Αἰδес. Ἀντώνιος Μαραγκουδάκης 1971-1985
- Αἰδес. Ἰωάννης Νεστοράκης 1985-1988
- Αἰδес. Κωνσταντῖνος Δονταδάκης 1988-1994
- Αἰδес. Ἰωάννης Σαριδάκης 1994-2005
- Αἰδес. Παναγιώτης Τριπαρόλης 2005-2006
- Αἰδес. Χρήστος Καφαλάκης 2006-2007

Ὁ βίος τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας ὡς πρόκληση μετανοίας

Τὴν Ε' Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν, ἡ Ἐκκλησία ὄρισε νὰ ἐορτάζουμε, ὡς ἀφορμὴ κατανύξεως, τὴ μνήμη τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας. Τὸ ρῆμα «κατανύσσομαι» σημαίνει «κεντοῦμαι κατάκαρδα» καὶ ὁ βίος τῆς ὁσίας Μαρίας λειτουργεῖ ὄντως ὡς ἀφορμὴ κατανύξεως, διότι ὁδηγεῖ τὸν νοῦ σὲ προβληματισμούς αὐτοσυνειδησίας, τέλος τῶν ὁποίων εἶναι ἡ, διαμέσου τῆς ὁδοῦ τῶν αὐτοκατάκριτων λογισμῶν, μετάνοια. Κατὰ τὸν ὅσιο Ἰωάννη τῆς Κλίμακας, ἡ μετάνοια συνιστᾷ «συνθήκη πρὸς Θεὸν δευτέρου βίου»¹. Αὐτὴν τὴν προσωπικὴ συνθήκη μὲ τὸν Θεὸ καλεῖται νὰ συνάψει ὁ κάθε ἄνθρωπος καὶ ἡ Ἐκκλησία μας ὑπενθυμίζει αὐτὴ τὴν προσωπικὴ δυνατότητα μέσα ἀπὸ τὴν τιμὴ τῆς μνήμης τῆς ὁσίας Μαρίας.

Ὁ βίος τῆς, ὅπως παραδίδεται ἀπὸ τὸν Σωφρόνιο Ἱεροσολύμων², ἀποτελεῖ κατὰ βάσιν τὴν καταγραφή μιᾶς συνθήκης μὲ συμβαλλόμενα μέρη τὸν Θεὸ καὶ τὴν ὁσία. Ἡ ὁσία Μαρία, δηλαδή, ὀφείλει νὰ ἀποκηρύξει τὸν προηγούμενο ἀμαρτωλό της βίον καὶ νὰ ἀσκήσει τίς πνευματικὲς δυνατότητές της πρὸς τὸ καθ' ὁμοίωση. Μελετώντας τὸν βίον αὐτό, διαπιστώνουμε ὅτι ἡ ὁσία τήρησε τοὺς ὅρους τῆς συνθήκης αὐτῆς διότι παρά τὸ παρελθόν τῆς ἀμαρτίας, διέθετε ὅλες ἐκεῖνες τίς πνευματικὲς δυνάμεις πού θὰ ἐγγυῶντο τὴν ἐπιτυχία τοῦ ἀγῶνα της.

Ἡ ἀφορμὴ τῆς κατανύξεως καὶ τῆς πορείας πρὸς τὴν μετάνοια δόθηκε στὸ προσκυνηματικὸ ταξίδι πού μετεῖχε ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα γιὰ τὴν ἐορτὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Ἐνα ταξίδι πού ξεκίνησε μὲ σκοπὸ τὴν ἱκανοποίησιν ἀδίστακτων ἐπιθυμιῶν καὶ κατέληξε ὡς ἀφετηρία ἀγιότητας, ὅταν ἀποφάσισε νὰ ἀξιοποιήσει ἓνα θαυμαστὸ γεγονός, τὸ ὁποῖο ἔθετε σὲ δοκιμασία τὸν ἐπιπόλαιον βίον της. Τὴν ἀδυναμία της νὰ εἰσέλθῃ στὸ ναὸ γιὰ νὰ προσκυνήσει³.

Πράγματι, ἡ περίπτωση τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας θέτει τὸ πρόβλημα τῆς (ἐπιφανειακῶς κρινόμενης ὡς) ἀδιαφορίας ὅσων ἀρνοῦνται τὴ μετοχή τους στὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησί-

Τοῦ κ. Κωνσταντίνου Κορναράκη
Ἐπικούρου Καθηγητοῦ
τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν

ας, στάση ὅμως ἡ ὁποία θὰ μπορούσε νὰ χαρακτηριθεῖ ὄχι ὡς ἀδιαφορία, ἀλλὰ ὡς ράθυμη ὑποταγὴ στίς ἀπαιτήσεις τῆς φύσεως. Ἡ πρόκληση γιὰ τὴν ἴδια τῆς ἀδυναμίας εἰσόδου της στὸν Ναό, ἀποκάλυψε τὴν ψυχικὴ εὐαισθησία της («ἔτυπτε τὸ στήθος» καὶ «θρηνοῦσε»)⁴, ἡ ὁποία φανερώθηκε ἀφοῦ προηγουμένως εἶχαν βιωθεῖ μορφές ἀκράειας ἀμαρτητικῆς συμπεριφορᾶς. Ἡ ὁσία, κατόπιν τῆς ἰσχυρῆς αὐτῆς καταπλαγῆς, αἰσθάνθηκε τὴν ἀνάγκη νὰ ἐγκαταλείψει τὸν βίον τῶν ἀντιθέσεων (ἡδονή - ὀδύνη), γιὰ νὰ συναντήσῃ τὸν ἀληθινὸ της ἑαυτὸ καὶ διὰ τῆς συναντήσεως αὐτῆς τὸν Θεό.

Κατὰ τὴν πατερικὴ σκέψη, ὁ ἄνθρωπος πού ὑποτάσσεται στὴν κοσμικὴ λογικὴ καὶ ἡδονὴ ἔχει «πολλοὺς δεσπότες»⁵, γεγονός πού καταφάσκει τὴν ἀλλοίωση καὶ διάσπαση τοῦ ἐσωτερικοῦ του κόσμου ἀλλὰ καὶ τὴν ἀδυναμία κατοπτρεύσεως τοῦ ἀληθινοῦ του ἑαυτοῦ. Ὡστόσο, ἐάν ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν ψυχολογικὲς θεωρίες, οἱ ὁποῖες τονίζουν τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἐξάντληση τῶν ὀρίων μιᾶς ὀρισμένης συμπεριφορᾶς εἶναι δυνατόν νὰ ἀποτελέσει ἀφετηρία μιᾶς ἐξ ἀντιθέτου ὑπαρξιακῆς κινήσεως, γίνεται κατανοητὸ ὅτι, ἂν καὶ ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου μπορεῖ νὰ ἐκδηλώνεται ἀδιαφορία περὶ τὰ πνευματικὰ, στὴν πράξη πρόκειται γιὰ ἐμμονές σὲ ἀρνητικὲς ὑπαρξιακὲς συμπεριφορές διότι κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἀντιστέκεται (συνειδητῶς ἢ ἀσυνειδήτως), σὲ πνευματικὲς προκλήσεις, οἱ ὁποῖες εἶναι δυνατόν νὰ ἀνατρέψουν τὸν «τακτοποιημένο» κόσμο του.

Ἡ ὁσία Μαρία ὅμως, συνειδητοποιώντας τὴν πραγματικὴ κατάστασιν τοῦ ἑαυτοῦ της, συνειδητοποίησε συγχρόνως καὶ τίς βασικὲς ἀπαιτήσεις τῆς ὑπάρξεώς της, δηλαδή τὴ ζωτικῆς σημασίας ἀνάγκη γιὰ κοινωνία μὲ τὸ ὄντως ἀγαθόν, τὸ ὁποῖο θὰ νοηματοδοτοῦσε τὴν ὑπαρξιακὴ της προοπτικὴ. Μετανο-

ώντας ειλικρινῶς σύναψε συνθήκη με τόν Θεό ὑποσχόμενη τήν παύση τῆς «ὑβρεως» τῆς φύσεώς της. Ἡ συνθήκη αὐτή σφραγίστηκε με τήν προσκύνηση τοῦ Τιμίου Ξύλου καί λίγο ἀργότερα με τήν μετάληψη τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων. Ἐγγυήτρια τῆς συνθήκης της ὀρίστηκε ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος⁶.

Ἐφυγε πέρα ἀπό τόν Ἰορδάνη, στήν ἔρημο καί ἀσκήτευσε σαράντα ἑπτὰ χρόνια σμιλεύοντας τόν πνευματικό της κόσμο, ὅπως ὁ γλύπτης τό ἔργο του. Χρόνια γεμάτα θρήνους, πνευματικά ἀγωνίσματα, πειρασμικούς λογισμούς, ἀλλά καί φυσικούς κινδύνους. Οἱ πειρασμοί ὁμως, κυρίως τῶν λογισμῶν, ὅλες οἱ παραστάσεις καί αἰσθήσεις πού εἶχαν μολύνει τήν καρδιά της τά προηγούμενα χρόνια, τή βασάνιζαν γιά δεκαεπτὰ χρόνια. Ὅσα χρόνια ἐξόδευσε στήν ἀμαρτία, τόσο χρόνια ταλαιπωρήθηκε ἀπό τούς δαιμονικούς πειρασμούς. Γιά νά ἀνταπεξέλθει στίς δοκιμασίες ἀσκήθηκε σκληρά διότι, ὅπως πληροφορεῖ ὁ ἀββᾶς Ἰσαάκ ὁ Σύρος, «δέν εἶναι τό πνεῦμα τοῦ Θεοῦ πού κατοικεῖ σέ ὅσους διάγουν μέ ἄνεση τή ζωή τους, ἀλλά τοῦ διαβόλου, διότι ὅπως εἶπε κάποιος ἀπό ἐκείνους πού ἀγαποῦν ἀληθινά τόν Θεό· «ὑποσχέθηκα νά πεθαίνω κάθε μέρα». Σ' αὐτό τό σημεῖο ξεχωρίζουν οἱ υἱοί τοῦ Θεοῦ ἀπό τούς ὑπολοίπους· διότι αὐτοί ζοῦν βίῳ θλίψεων, κατά τή στιγμή τήν ὁποία ὁ κόσμος ἀπολαμβάνει τήν ἡδονή καί τήν ἄνεση⁷. Οὐδέποτε ὁμως ἀπελπίστηκε, ἀποδεικνύοντας ὅτι «ἡ μετάνοια εἶναι θυγατέρα τῆς ἐλπίδας καί ἄρνηση ἀνεπιστίας»⁸.

Μέσα ἀπό τίς δοκιμασίες τῆς πνευματικῆς ζωῆς ἀπέφυγε τόν «κυρίως θάνατο», δηλαδή κατά τόν Γρηγόριο Παλαμᾶ, τό διαζύγιο τῆς ψυχῆς ἀπό τή Θεία Χάρη καί τή συζυγία της μέ τήν ἀμαρτία⁹. Ἐτσι, κατεργάστηκε τόν θάνατο τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἀμαρτίας, προάγοντας τήν ἐλπίδα σέ γνώση. Ἡ ἴδια ἡ ὁσία ὁμιλώντας γιά τή γνώση αὐτή λέγει, ὅτι τήν ἀποκτᾶ ὁ ἀνθρώπος μέσα ἀπό τή βιωματική προσέγγιση τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἡ γνώση αὐτή, ὡς ἐμπειρία θανάτου (τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἀμαρτίας) καί ζωῆς (μέσα στή χάρη τοῦ Θεοῦ), τήν ὀδηγήσει διά τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ στήν ὑπέρβαση τῶν αἰσθητῶν. Ὅταν ὁ ἀββᾶς Ζωσιμᾶς, ἅγιος ἀνθρώπος τῶν καιρῶν ἐκείνων, ἀξιῶθηκε νά τή γνωρίσει στό ταξίδι τῆς δικῆς του πνευματικῆς ὀλοκληρώσεως, τῆς ὁμολόγησε ὅτι, κατά τή δική του ἀντίληψη, ἡ ὁσία εἶχε ἤδη νεκρωθεῖ ὡς πρός τόν κόσμο καί τρόπο τινά ἐκδημήσει πρός τόν Κύριο πρό τῆς σωματικῆς της ἐκδημίας¹⁰.

Αὐτό συνέβη, διότι εἶχε ἀποδεσμευθεῖ ἀπό τόν ἑαυτό της καί εἶχε ὑπερβεῖ ὄχι μόνο τίς παραισθήσεις καί τίς ψευδαισθήσεις πού γεννᾷ ὁ ἀνθρώπινος βίος, ἀλλά καί τίς φυσικές αἰσθήσεις της, ὀδηγούμενη σέ μία ὑπαρξιακή αὐτοτέλεια πού τῆς ἐπέτρεπε νά μήν ὑποτάσσεται σέ κανένα καταναγκασμό. Ὅταν

ἀρχικῶς ὁ ἀββᾶς Ζωσιμᾶς τή συνάντησε πίστεψε, ὅτι εἶδε «φάντασμα δαιμονικό» διότι φαινόταν ὡς «σκιά ἀνθρώπινου σώματος»¹¹. Καί ὁ ἅγιος ἀνθρώπος συνειδητοποίησε γρήγορα ὅτι μία πρώην διεφθαρμένη γυναίκα εἶχε ὑπερβεῖ τούς κανόνες τῆς φύσεως, εἶχε προορατικό χάρισμα, γνώριζε τή Γραφή χωρίς ποτέ της νά τήν ἔχει διαβάσει καί ὅταν προσευχόταν ἵπτατο πάνω ἀπό τό ἔδαφος.

Κάποτε τοῦ εἶπε ὅτι δέν συνάντησε ποτέ της ἄγρια θηρία. Ἐλεγε τήν ἀλήθεια. Δέν ὑπῆρχαν ἄγρια θηρία, διότι τά ζωντανά τῆς ἐρήμου ἦταν φίλοι της καί τή βοηθοῦσαν στό ἔργο της. Ἦταν ἐλεύθερη, ὑποταγμένη μόνο στό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Εἶχε μνηθεῖ στήν ἀληθινή φιλοσοφία τῆς ὑπάρξεως, οὔσα ἀγράμματος, ἀλλά αὐτό δέν εἶχε πλέον σημασία. Μποροῦσε νά τριγυρνᾷ στήν ἔρημο ὅπως ὁ ἄγιος ὄνος πού ἀναφέρεται στό βιβλίο τοῦ Ἰώβ¹². Μιά εἰκόνα οἰκεία στήν πατερική θεολογία πού περιγράφει τήν ὑπαρξιακή αὐτονομία τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ, «ἄνετος καί ἐλεύθερος, καταγελῶν πολυοχλίας πόλεως, μέμψιν φορολόγου μή ἀκούων. Μονόκερος ἐστίν, ζῶν αὐτόνομον»¹³.

Ὁ ἅγιος Ζωσιμᾶς δέν ἀξιῶθηκε ἀπό τόν Θεό ἀπλῶς νά γνωρίσει τήν ὁσία Μαρία καί νά τῆς μεταδώσει τήν τελευταία Θεία Εὐχαριστία πρό τῆς κοιμήσεώς της. Ἀξιῶθηκε κυρίως νά διδαχθεῖ στήν πράξη, πῶς ἕνας ἀνθρώπος πού εἶχε βιώσει τήν πνευματική καί σαρκική διαφθορά, εἶχε ὑπερβεῖ τούς κανόνες τῆς φύσεως βιώνοντας τό προπρωτικό κάλλος.

Ὁ βίος τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας διδάσκει μέ ἐποπτικό τρόπο τό δράμα τῆς ἀνθρώπινης ὑπάρξεως. Τήν ὀδύνη πού προέρχεται ἀπό τή διάπραξη τῆς ἀμαρτίας, τήν ἀπογοήτευση ἀπό κάθε συμβατική μορφή βίου, τήν ἀγωνία καί ἐπιθυμία τῆς ὄντως ζωῆς, δηλαδή τῆς ἐν Χριστῷ κοινωνίας τοῦ Θεοῦ, τήν ὑπέρβαση τῆς ἀπελπισίας καί τήν ἐλπίδα τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. Πρόκειται λοιπόν γιά νύξεις αὐτοσυνειδησίας καί μετανοίας, δῶρα τοῦ Θεοῦ στόν ἀνθρώπο, ὥστε αὐτός νά ἔλθει εἰς ἑαυτόν καί νά ἀναζητήσει τόν νυμφίο τῆς ψυχῆς του.

Ἡ ὁσία Μαρία ἡ Αἰγυπτία, μέσα ἀπό τόν πνευματικό της ἀγῶνα ἀπέδειξε ὅτι ἦταν ἐκλεκτή τοῦ Θεοῦ καί ἁγία διότι οὐσιαστικά παρά τή σωματική της διαφθορά διέθετε ἐσωτερικές δυνάμεις πού ἐγγυῶντο τήν ἐσωτερική της παρθενία. Αὐτό εἶναι μία ἄλλη διάσταση τοῦ βίου της πού ἀδυνατεῖ νά δεχθεῖ ἕνας ὀρισμένου τύπου εὐσεβισμός. Πῶς δηλαδή κάποιος ἀμαρτωλός μπορεῖ νά διαθέτει ἐσωτερικές ὑγιεῖς δυνάμεις. Κι ὁμως στό Λαυσιακό πληροφοροῦμαστε γιά μία ἀφοσιωμένη στό Θεό γυναίκα ἡ ὁποία ἀνῆκε στίς τάξεις τῶν παρθένων.

Ζούσε κλεισμένη στό κελλί της ἕξι ἔτη φορώντας χονδρό σάκκο ἀπό τραγίσια μαλλιά, ἀγρυπνώντας προσευχόμενη.

Διέθετε ὅλες τίς ἀρετές γιά νά ἀγιάσει. Μιά μέρα ὅμως, σέ κατάσταση ἀκηδείας, ἀνοιξε τό κελλί της στόν ἄνθρωπο πού τήν ἐξυπηρετοῦσε καί ἀμάρτησε σαρκικῶς μαζί του. Κατά τόν Παλλάδιο, αὐτό συνέβη διότι ἡ μετάνοιά της καί ὁ ἀγῶνας της δέν ἦταν ἀποτέλεσμα ἐσωτερικῆς συντριβῆς, ἀλλά συνέβησαν χάριν ἀνθρώπινης ἐπιδείξεως, τό ὁποῖο, ὅπως ἐξηγεῖ ὁ Παλλάδιος, εἶναι ἀποτέλεσμα κενοδοξίας καί διεφθαρμένης ψυχικῆς διαθέσεως. Οἱ λογισμοί της εἶχαν ἀπασχοληθεῖ μέ τό νά κατακρίνουν τούς ἄλλους καί δέν ἦταν σέ θέση νά διαφυλάξει τῆς ἀρετῆ της¹⁴.

Ἐδῶ ἀκριβῶς ἔγκειται ὁ κίνδυνος πού ἐλλοχεύει στήν πνευματική ζωή καί προκαλεῖ τήν πατερική κραυγή «Καί γυναῖκα ἀγνοῶ, καί παρθένος οὐκ εἰμί»¹⁵, ὡς ἐγερτήριο σάλπισμα κάθε ἐφησυχάζουσας συνειδήσης. Διότι ἡ παραβολή τῶν παρθένων ἀπέδειξε ὅτι ἡ σωματική παρθενία δέν σφραγίζει ἀπό μόνη της μία ὀρισμένη ποιότητα πνευματικῆς ζωῆς, ἀλλά ἀπαιτεῖται ἡ ἐσωτερική ἀγνότητα πού ἀποτελεῖ τήν ἀσάλευτη βάση τῆς σχέσεως Θεοῦ-ἄνθρωπου.

Ἡ ὁσία Μαρία ἡ Αἴγυπτία, μή οὔσα σωματικῶς παρθένος, ἀπεδείχθη πνευματικῶς παρθένος καί με-

γάλη θεολόγος τῆς Ἐκκλησίας, διότι μέ τήν μετάνοια, τήν ταπείνωση, τά δάκρυα κατανύξεως, τήν ἀσκησι καί τά ἄλλα ἀγωνίσματα τῆς πνευματικῆς ζωῆς ξεπέρασε τήν (σύμφωνα μέ τήν ἴδια) «ὑβρη τῆς φύσεως»¹⁶.

Ἡ Ἐκκλησία, ὅρισε τήν μνήμη τῆς ὁσίας κατὰ τήν περίοδο τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ὥστε νά διαπαιδαγωγῆσει τόν πνευματικό ἄνθρωπο στήν εὐαισθητοποίηση τῶν πνευματικῶν του αἰσθητηρίων, γιά νά αἰσθανθεῖ τίς νύξεις αὐτές ὄχι ὡς παροδικές συναισθηματικές ἐκρήξεις ἀλλ' ὡς κέντημα καρδίας πού θά ἀλλάξει ριζικά τή ζωή του!

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ:

1. Ἰωάννου Σιναΐτου, Κλίμαξ, Λόγ. Ε', PG 88, 764B.
2. PG 87.3, 3697-3725. Βλ. Σωφρονίου Ἱεροσολύμων, Βίος καί πολιτεία τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἴγυπτίας, Ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Σταυρονικήτα, Ἁγιον Ὅρος 1987 (ἐπί τῆ βάσει τῶν κωδίκων 10 καί 16 τῆς Ἱ. Μ. Σταυρονικήτα).
3. PG 87.3, 3713AB.
4. PG 87.3, 3713B.
5. Πρβλ. Ἐφραίμ τοῦ Σύρου, Πένθος τῆ Πέμπτη ἐσπέρας, Ἔκδ. Κωνσταντῖνος Φραντζολᾶς, Ἐφραίμ τοῦ Σύρου, Ἔργα, τ. 6, Ἔκδ. Τό περιβόλι τῆς Παναγίας, Θεσσαλονίκη 1988, σ. 313.
6. PG 87.3, 3713CD.
7. Ἰσαάκ τοῦ Σύρου, Λόγοι Ἀσκητικοί, 36, Ἱ. Σπετσιέρη, Ἰσαάκ τοῦ Σύρου, Τά εὐρεθέντα Ἀσκητικά, Ἐν Αθήναις 1895, σ. 159.
8. Ἰωάννου Σιναΐτου, Κλίμαξ, Λόγ. Ε', PG 88, 764B.
9. «Καί οὗτος ἐστίν ὁ κυρίως θάνατος, τό διαζευχθῆναι τήν ψυχὴν τῆς θείας χάριτος καί τῆ ἀμαρτία συζυγῆναι» (Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Πρὸς Ξένην μοναχήν, 12, Π. Χρήστου, Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Συγγράμματα, τ. Ε', Ἔκδ. Οἶκος Κυρομάνος, Θεσσαλονίκη 1992, σ. 198, 15-17).
10. PG 87.3, 3708B.
11. PG 87.3, 3705A.
12. Ἰώβ, 39, 7.
13. Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, Εἰς ἑαυτόν, ἐξ ἀγροῦ ἐπανήκοντα, μετὰ τά κατὰ Μάξιμον, PG 35, 1245A.
14. Παλλαδίου, Λαυσαϊκόν, 28, Περὶ τῆς ἐκπεσοῦσης παρθένου (G.J.M. Bartelink, Palladio. La storia Lausiaca Fondazione Lorenzo Valla, Verona 1974? βλ. ἐπίσης τήν ἔκδοση τῶν Ν.Θ. Μπουγάτσου – Δ.Μ. Μπατιστάτου, τ. Ι, ἔκδ. Τῆνος, Αθήναι 1980).
15. Κείμενο ἀποδιδόμενο στόν Μ. Βασίλειο, βλ. Κασσιανοῦ τοῦ Ρωμαίου, Πρὸς Κάστορα ἐπίσκοπον, Περὶ τῶν ὀκτώ της κακίας λογισμῶν, Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν Νηπτικῶν, τ. Α', Ἔκδ. Οἶκος «Ἀστήρ» Παπαδημητρίου, Αθήναι 1925, σ. 65, 4-6 (ἡ ἴδια ἀναφορά ἐπίσης στό, ὑπό τό ὄνομα τοῦ Μ. Ἀθανασίου ἔργο, Πρὸς Κάστορα τόν μακαριώτατον, περὶ τῶν κανονικῶν τῶν κοινοβίων διατυπώσεων, PG 28, 880A).
16. PG 87.3, 3713C.

Ο ΟΣΙΟΣ ΕΦΡΑΙΜ Ο ΣΥΡΟΣ

ΚΑΙ Η ΕΥΧΗ ΤΗΣ Μ. ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ

ὁσιος Ἐφραίμ γεννήθηκε στὴν Ἀνατολή, στὴν πόλη Νίσιβη τῆς Μεσοποταμίας περίπου τὸ 306 μ.Χ. Ὅταν ἦταν νέος ἀκόμη, ὁ πατέρας του, πού ἦταν ἱερέας τῶν εἰδώλων, τὸν ἐδίωξε ἀπὸ τὴν οἰκογενειακὴ κατοικία ἐξ αἰτίας τῆς συμπαθείας πού ἔδειχνε πρὸς τὴν χριστιανικὴ θρησκεία. Τὸν δέχτηκε τότε ὁ ἅγιος Ἐπίσκοπος Ἰάκωβος (13 Ἰαν), ὁ ὁποῖος τὸν δίδαξε τὴν ἀγάπη γιὰ τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν ἀδιάλειπτη μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἡ μελέτη τῆς Ἁγ. Γραφῆς ἀναψε μέσα του τέτοια φλόγα, πού τὸν ἔκανε νὰ καταφρονήσει τὰ ἀγαθὰ καὶ τίς μέριμνες τοῦ κόσμου γιὰ νὰ ὑψώσει τὴν ψυχὴ του πρὸς τὴν ἀπόλαυση τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν. Διέθετε τέτοια καθαρότητα σώματος καὶ ψυχῆς, ὥστε ὑπερέβαινε τὰ ὅρια τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

Ἀγωνιζόμενος νύχτα καὶ ἡμέρα ἔλαβε ἀπὸ τὸν Θεό τὸ χάρισμα τῆς κατανύξεως καὶ τῶν ἀδιαλείπτων δακρύων σὲ τέτοιο βαθμό, ὥστε καταλαμβάνει

Τοῦ ὀσιολογιώτατου Ἱερομονάχου π. Εἰρηναίου Μπατσάκη Ἐφημερίου τῆς Ἐνορίας Βλάτους Κισιάμου

στή χορεία τῶν ἁγίων τὴν προνομιακὴ θέση τοῦ «διδασκάλου τῆς κατανύξεως». Μὲ θαυμαστὸ τρόπο οἱ ὀφθαλμοὶ του εἶχαν μεταμορφωθεῖ σὲ δύο ἀέναιες πηγές δακρύων.

Λίγο μετὰ τὸ Ἁγ. Βάπτισμα, σὲ ἡλικία περίπου 20 ἐτῶν, ὁ Ἐφραίμ ἐγκαταλείπει τὴν σύγχυση τῆς πόλης καὶ ἀποτραβήχτηκε στὴν ἔρημο γιὰ νὰ συνομιλεῖ συνεχῶς μὲ τὸν Θεό στὴν ἡσυχία καὶ νὰ ζεῖ συντροφιά μὲ τοὺς ἀγγέλους.

Παντοῦ ὅπου πῆγαινε δίδασκε τοὺς ἀνθρώπους γιὰ νὰ στερεώσει τὴν πίστη τους στὸ Χριστὸ ἔναντι τῶν εἰδωλολατρῶν καὶ τῶν αἰρετικῶν. Ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὸν πληροῦσε τόσο ἄφθονα, ὥστε, ὅταν ἀπευθυνόταν στὸν λαό, ἡ γλῶσσα του δὲν προλάβαινε νὰ προφέρει τίς οὐράνιες σκέψεις πού ἐνέπνεε ὁ Θεός κι ἔμοιαζε νὰ τραυλίζει. Γι' αὐτὸ ἀπηύθυνε στὸν Θεό αὐτὴ τὴν ἀσυνήθιστη προσευχή: «Συγκράτησε Κύριε τὰ κύματα τῆς χάριτός Σου».

Τὸ 373 παρέδωσε τὴν ψυχὴ του στὸν Θεό περιστοιχιζόμενος ἀπὸ μεγάλο ἀριθμὸ μοναχῶν καὶ ἀσκητῶν πού ἄφησαν σκῆτες, ἐρήμους καὶ σπήλαια γιὰ νὰ παρευρεθοῦν στίς τελευταῖες του στιγμές. Στὴν Διαθήκη πού ἄφησε ζητάει ἱκετευτικὰ ἀπὸ ὅλους νὰ μὴν τὸν τιμήσουν μὲ λαμπρὴ κηδεῖα, ἀλλὰ νὰ ἀποθέσουν τὸ σῶμα του στὴν τάφρο τὴν προορισμένη γιὰ τοὺς ξένους καὶ νὰ τοῦ προσφέρουν, ἀντὶ γιὰ λουλούδια καὶ ἀρώματα, τὸ στήριγμα τῶν προσευχῶν τους.

Σ' αὐτὸν τὸν μεγάλου ἁγίου τῆς Ἐκκλησίας μας ἡ

παράδοση ἀποδίδει τὴν συγγραφὴ τῆς μικρῆς εὐχῆς πού ἐπαναλαμβάνουμε στὸ τέλος κάθε μιᾶς ἀπὸ τίς ἀκολουθίες πού τελοῦμε τὴν περίοδο τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.

Τὸ κείμενο τῆς εὐχῆς ἔχει ὡς ἐξῆς:

Κύριε καὶ Δέσποτα τῆς ζωῆς μου, πνεῦμα ἀργίας, περιεργείας, φιλαρχίας καὶ ἀργολογίας μὴ μοι δῶς.

Πνεῦμα δὲ ταπεινοφροσύνης, ὑπομονῆς καὶ ἀγάπης, χάρισά μοι τῷ σῶ δούλω.

Ναί, Κύριε Βασιλεῦ, δώρησαί μοι τοῦ ὄραν τὰ ἐμὰ πταισμάτα, καὶ μὴ κατακρίνειν τὸν ἀδελφόν μου, ὅτι εὐλογητὸς εἶ, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἡ μετάφρασή του εἶναι: Κύριε καὶ Δέσποτα τῆς ζωῆς μου, μὴ ἐπιτρέψεις νὰ μέ κυριεύσει τὸ πνεῦμα τῆς ἀργίας, τῆς περιέργειας, τῆς φιλαρχίας καὶ τῆς ἀργολογίας.

Χάρισε ἐσύ σὲ μένα, τὸν τιποτένιο δούλο σου πνεῦμα σωφροσύνης, ταπεινοφροσύνης, ὑπομονῆς καὶ ἀγάπης.

Ναί Κύριε καὶ Βασιλιά μου, δός μου τὸ χάρισμα νὰ βλέπω μόνο τίς δικές μου ἁμαρτίες καὶ τὰ λάθη καὶ νὰ μὴν κατακρίνω τὸν ἀδελφό μου.

Γιὰ σένα πού εἶσαι ἄξιος κάθε τιμῆς καὶ δοξολογίας στοὺς ἀτελεύτητους αἰῶνες. Ἀμήν.

Λέγοντας τὴν προσευχὴ κάνουμε μία μεγάλη μετάνοια σὲ κάθε αἴτηση. Ἐπειτα κάνουμε δώδεκα μικρές μετάνοιες λέγοντας: «Ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ, καὶ ἐλέησόν με». Στὸ τέλος ἐπαναλαμβάνουμε τὸν τελευταῖο στίχο κάνοντας πάλι μιὰ μεγάλη μετάνοια.

Γιατὶ αὐτὴ ἡ σύντομη καὶ ἀπλὴ προσευχὴ κατέχει μία τόσο σημαντικὴ θέση στὴν ὅλη λατρεία τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς; Διότι ἀπαριθμεῖ, μ' ἓνα μοναδικὸ τρόπο, ὅλα τὰ ἀρνητικὰ καὶ τὰ θετικὰ στοιχεῖα τῆς μετάνοιας καὶ ἀποτελεῖ, θὰ λέγαμε, ἓνα «κανόνα ἐλέγχου» τοῦ προσωπικοῦ μας ἀγώνα στὴν περίοδο τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς.

Ἐκφωνῶντας τὸ προοίμιό τῆς εὐχῆς, τὸ «Κύριε καὶ Δέσποτα τῆς ζωῆς μου», ἀμέσως ἀναγνωρίζουμε ὅτι

Αυτός είναι ο Κύριος και Θεός μας, ο στοργικός και εύσπλαχνος Πατέρας μας, που εάν θέλουμε να αποκαλούμαστε γνήσιοι και αυθεντικοί υιοί του, πρέπει να απελευθερωθούμε από τὰ πάθη, νὰ Τόν ἐνδυθούμε, ζώντας σύμφωνα μέ τό ἅγιο θέλημά Του.

Τό ἀρχικό πάθος πού ἀναφέρει ἐδῶ ὁ ὅσιος Ἐφραίμ εἶναι τό πάθος τῆς ἀργίας.

Ἡ βασική ἀσθένεια εἶναι ἡ ἀργία. Εἶναι ἡ παράξενη ἐκείνη τεμπελιά καί ἡ παθητικότητα ὀλόκληρης τῆς ὑπαρξῆς μας πού πάντα μάς σπρώχνει πρὸς τὰ «κάτω», μᾶλλον, παρὰ πρὸς τὰ «πάνω», καί πού δι-αρκῶς μάς πείθει ὅτι δέν εἶναι δυνατὸ ν' ἀλλάξουμε, καί ἐπομένως δὲ χρειάζεται νὰ ἐπιθυμοῦμε τὴν ἀλλαγὴ. Εἶναι ἕνας βαθειὰ ριζωμένος κυνισμὸς πού σὲ κάθε πνευματικὴ πρόκληση ἀπαντᾷ μέ τό «γιατί;» καί καταντᾷ τὴ ζωὴ μας μιὰ ἀπέραντη πνευματικὴ φθορά. Αὐτὴ εἶναι ἡ ρίζα ὅλης τῆς ἀμαρτίας γιατί δηλητηριάζει κάθε πνευματικὴ ἐνεργητικότητα στὴν πιὸ βαθειὰ τῆς πηγῆ.

Στενά συνδεδεμένο μέ τό πάθος τῆς ἀργίας εἶναι καί τό πάθος τῆς περιέργειας. Ἡ περιέργεια φανερώνει τὴν ἔλλειψη ἐπίγνωσης καί μετάνοιας, καθὼς καί νοσηρὴ πνευματικὴ κατάσταση. Τό νὰ ἀσχολοῦμεθα μέ τὰ πάθη ἢ τίς ἀρετές τῶν ἄλλων, σημαίνει ὅτι δέν ἐνδιαφερόμαστε γιὰ τό τί γίνεται μέσα στόν δικό μας ἑαυτό, στόν δικό μας ἔσω ἄνθρωπο στό δικό μας σπίτι. Εἶναι πολὺ ἐλκυστικὸ νὰ παρασυρόμεθα στὴν ἐνασχόληση μέ τούς ἄλλους μόνο καί μόνο ἐπειδὴ ἀποφεύγουμε, ἢ ἀδυνατοῦμε νὰ ἐξετάσουμε τὸν ἑαυτό μας καί τὴν κατάσταση στὴν ὁποία βρίσκεται. Ἡ περιέργεια παράλληλα ἀπομονώνει τὸν ἄνθρωπο, καθὼς τὸν καθιστᾷ ἀντιπαθῆ μεταξύ τῶν συνανθρώπων του. Μὲ ἄλλα λόγια ἡ περιέργεια ὡς πάθος ὑπερβαίνεται μόνο στόν βαθμὸ πού ὁ ἄνθρωπος βρίσκει τό κρυμμένο κέντρο τῆς ὑπαρξῆς του, αὐτό πού ὁ Ἀπόστολος ὀνομάζει «καρδίαν», ἢ ὁποία ὁμως σύμφωνα μέ τὸν ψαλμωδὸ πρέπει νὰ εἶναι «συντετριμμένη καί τεταπεινωμένη».

Ἡ Φιλαρχία

Πνεῦμα φιλαρχίας! Φαίνεται παράξενο πῶς ἡ ἀργία καί ἡ περιέργεια εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνα πού γεμίζουν τὴ ζωὴ μας μέ τὸν πόθο τῆς φιλαρχίας. Μολύνοντας ὅλη μας τὴν τοποθέτηση ἀπέναντι στὴ ζωὴ, κάνουντὰς τὴν ἄδεια καί χωρὶς νόημα, μάς σπρώχνουν τὰ δύο παραπάνω πάθη ν' ἀναζητήσουμε ἀντιστάθμισμα σὲ μιὰ ριζικὰ λανθασμένη στάση ἀπέναντι στὰ ἄλλα πρόσωπα.

Ἄν ἡ ζωὴ μου δέν εἶναι προσανατολισμένη πρὸς τὸν Θεό, ἂν δέν σκοπεύει σὲ αἰώνιες ἀξίες, ἀναπόφευκτα θὰ γίνῃ ἐγωϊστικὴ καί ἐγωκεντρικὴ, πράγμα πού σημαίνει ὅτι ὅλοι οἱ ἄλλοι γίνονται τὰ μέσα γιὰ τὴ δική μου αὐτοϊκανοποίηση. Ἄν ὁ Θεὸς δέν εἶναι ὁ «Κύριος καί Δεσπότης τῆς ζωῆς μου», τότε τὸ ἐγὼ μου γίνεται ὁ κύριος καί δεσπότης μου, γίνεται τὸ ἀπόλυτο κέντρο τοῦ κόσμου μου καί ἀρχίζω νὰ ἐκτιμῶ καθετὶ μέ βάση τίς δικές μου ἀνάγκες, τίς δικές μου ἰδέες, τίς δικές μου ἐπιθυμίες καί τίς δικές μου κρίσεις.

Ἔτσι ἡ ἐπιθυμία τῆς φιλαρχίας γίνεται ἡ βασικὴ μου ἀμαρτία στὶς σχέσεις μέ τίς ἄλλες ὑπάρξεις, γίνεται μιὰ ἀναζήτησις ὑποταγῆς τους σὲ μένα. Δέν εἶναι

πάντοτε ἀπαραίτητο νὰ ἐκφράζεται ἡ φιλαρχία μου σὰν ἔντονη ἀνάγκη νὰ διατάζω καί νὰ κηδεμονεύω τούς «ἄλλους». Μπορεῖ ἐπίσης νὰ ἐκφράζεται καί σὰν ἀδιαφορία, περιφρόνηση, ἔλλειψη ἐνδιαφέροντος, φροντίδας καί σεβασμοῦ.

Ἡ Ἀργολογία

Τέλος εἶναι ἡ ἀργολογία. Ἀπ' ὅλα γενικὰ τὰ δημιουργήματα μόνον ὁ ἄνθρωπος προικίστηκε μέ τό χάρισμα τοῦ λόγου. Ὅλοι οἱ Πατέρες βλέπουν σ' αὐτὸ τό χάρισμα τὴν ἀκριβῆ «σφραγίδα» τῆς θείας εἰκόνας στόν ἄνθρωπο γιατί ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς ἀποκαλύφθηκε σὰν Λόγος (Ἰωάν. 1:1).

Ἀλλὰ ὄντας ὁ λόγος τὸ ὑψίστο δῶρο, εἶναι ταυτόχρονα καί ὁ ἰσχυρότερος κίνδυνος. Ὅπως εἶναι ἡ κυρίαρχη ἐκφραση τοῦ ἀνθρώπου, τὸ μέσο γιὰ τὴν προσωπικὴ του πλήρωση, γιὰ τὸν ἴδιο λόγο, εἶναι καί τὸ μέσο γιὰ τὴν πτώση του, γιὰ τὴν αὐτοκαταστροφή του, γιὰ τὴν προδοσίαν καί τὴν ἀμαρτία. Ὁ λόγος σῶζει καί ὁ λόγος σκοτώνει· ὁ λόγος ἐμπνέει καί ὁ λόγος δηλητηριάζει. Ὁ λόγος εἶναι τὸ μέσο τῆς Ἀλήθειας ἀλλὰ εἶναι καί μέσο γιὰ τὸ δαιμονικὸ ψέμα.

Ἐχοντας μιὰ βασικὰ θετικὴ δύναμη ὁ λόγος, ἔχει ταυτόχρονα καί μιὰ τρομακτικὰ ἀρνητικὴ. Ὁ λόγος δηλαδὴ δημιουργεῖ θετικὰ ἢ ἀρνητικὰ. Ὅταν ἀποσπᾶται ἀπὸ τὴ θεία καταγωγὴ καί τὸ θεῖο σκοπὸ του γίνεται ἀργολογία. «Ἐνισχύει» τὴν ἀργία, τὴ λιποψυχία καί τὴ φιλαρχία καί μετατρέπει τὴ ζωὴ σὲ κόλαση. Γίνεται ἡ κυρίαρχη δύναμη τῆς ἀμαρτίας.

Αὐτὰ τὰ τέσσερα σημεῖα εἶναι οἱ ἀρνητικοὶ «στόχοι» τῆς μετάνοιας. Εἶναι τὰ ἐμπόδια πού πρέπει νὰ μετακινηθοῦν. Ἀλλὰ μόνον ὁ Θεὸς μπορεῖ νὰ τὰ μετακινήσει. Ἀκριβῶς γι' αὐτὸ καί τὸ πρῶτο μέρος τῆς προσευχῆς αὐτῆς εἶναι μιὰ κραυγὴ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς τοῦ ἀβοήθητου ἀνθρώπου.

Στὴ συνέχεια ἡ προσευχὴ κινεῖται στοὺς θετικοὺς σκοποὺς τῆς μετάνοιας.

Ἡ Σωφροσύνη

Σωφροσύνη εἶναι ἡ φρόνηση, ἡ κοσμιότητα, ἡ αὐτοκυριαρχία, ἡ ἐγκράτεια. Εἶναι ἡ ἀγνότητα καί ἡ ψυχικὴ καθαρότητα. Εἶναι ἡ εὐώδης ἐσωτερικὴ κατάσταση τῆς σκέψεως, τῆς καρδιάς καί τῶν αἰσθημάτων, στὴν ὁποία εὐαρεστεῖται ὁ Θεὸς καί γι' αὐτὸ ἀναπαύεται στόν ἄνθρωπο πού τὴν ἔχει. Ἄν δέν περιορίσουμε -πράγμα πού συχνὰ καί πολὺ λαθεμένα γίνεται- τὴν ἔννοια τῆς λέξης «σωφροσύνη» μόνο στὴ σαρκικὴ σημασία της, θὰ μπορούσε νὰ γίνῃ κατανοητὴ σὰν τὸ θετικὸ ἀντίστοιχο τῆς λέξης «ἀργία». «Ἀργία», πρῶτα ἀπ' ὅλα, εἶναι ἡ ἀδράνεια, τὰ σπάσιμο τῆς ἐγρήγορης καί τῆς ἐνεργητικότητάς μας, ἡ ἀνικανότητα νὰ βλέπουμε καθολικὰ, σφαιρικὰ. Ἐπομένως αὐτὴ ἡ ἐνότητα καί ἡ πληρότητα πού ἐκφράζεται διὰ τῆς σωφροσύνης εἶναι τὸ ἐντελῶς ἀντίθετο ἀπὸ τὴν ἀδράνεια.

Ἄν συνηθίζουμε μέ τὴ λέξη σωφροσύνη νὰ ἐννοοῦμε τὴν ἀρετὴ τὴν ἀντίθετη ἀπὸ τὴ σαρκικὴ διαφθορά, εἶναι γιατί ὁ διχασμένος χαρακτήρας μας, πουθενὰ ἄλλοῦ δέν φαίνεται καλύτερα παρὰ στὴ σαρκικὴ ἐπιθυμία, πού εἶναι ἡ ἀλλοτρίωση τοῦ σώματος ἀπὸ τὴ ζωὴ καί τὸν ἔλεγχον τοῦ πνεύματος. Ὁ Χριστὸς ἐπαναφέρει τὴν «ολότητα» (τὴ σωφροσύνη) μέσα μας καί τὸ

κάνει αυτό ἀποκαθιστώντας τὴν ἀληθινὴ κλίμακα τῶν ἀξιῶν, μὲ τὸ νὰ μᾶς ὀδηγεῖ πίσω στὸ Θεό.

Ἡ Ταπεινοφροσύνη

Ὁ πρῶτος καὶ ὑπέροχος καρπὸς τῆς σωφροσύνης εἶναι ἡ ταπεινοφροσύνη. Πάνω ἀπ' ὅλα εἶναι ἡ νίκη τῆς ἀλήθειας μέσα μας, ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ ψεύδους μέσα στὸ ὅποιο ζοῦμε. Μόνο ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἄξια τῆς ἀλήθειας· μόνο μ' αὐτὴ, δηλαδή, μπορεῖ κανεὶς νὰ δεῖ καὶ νὰ δεχτεῖ τὰ πράγματα ὅπως εἶναι καὶ ἔτσι νὰ δεῖ τὸ Θεό, τὸ μεγαλεῖο Του, τὴν καλωσύνη Του καὶ τὴν ἀγάπη Του στὸ καθετί. Ἐξ ἄλλου, ὅπως γνωρίζουμε, ὁ Θεὸς «ὑπερηφάνους ἀντιτάσσει, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν».

Ἡ Ὑπομονή

Μετὰ τὴ σωφροσύνη καὶ τὴν ταπεινοφροσύνη, κατὰ φυσικὸ τρόπο, ἀκολουθεῖ ἡ ὑπομονή. Ὁ «φυσικός» ἢ «πεπτωκός» ἄνθρωπος εἶναι ἀνυπόμονος, γιατί εἶναι τυφλὸς γιὰ τὸν ἑαυτό του, καὶ βιαστικὸς στὸ νὰ κρίνει καὶ νὰ καταδικάσει τοὺς ἄλλους. Μὲ διεσπαρμένη, ἀτελῆ καὶ διαστρεβλωμένη γνώση τῶν πραγμάτων πού ἔχει, μετράει τὰ πάντα μὲ βάση τὴ δική του προτιμήσεις καὶ τὴ δική του ἰδέες. Ἀδιαφορεῖ γιὰ τὸν καθένα γύρω του ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, θέλει ἡ ζωὴ του νὰ εἶναι πετυχημένη τώρα, αὐτὴ τὴ στιγμή.

Ἡ ὑπομονή, βέβαια, εἶναι μιὰ ἀληθινὰ θεϊκὴ ἀρετὴ. Ὁ Θεὸς εἶναι ὑπομονετικὸς ὄχι γιατί εἶναι «συγκαταβατικός», ἀλλὰ γιατί βλέπει τὸ βάθος ὅλων τῶν πραγμάτων, γιατί ἡ ἐσωτερικὴ πραγματικότητά τους, τὴν ὁποία ἐμεῖς μὲ τὴν τυφλότητά μας δὲν μπορούμε νὰ δοῦμε, εἶναι ἀνοιχτὴ σ' Αὐτόν. Ὅσο πιὸ κοντὰ ἐρχόμαστε στὸ Θεὸ τόσο περισσότερο ὑπομονετικοὶ γινόμαστε καὶ τόσο πιὸ πολὺ ἀντανάκλουμε αὐτὴ τὴν ἀπερραντὴ ἐκτίμηση γιὰ ὅλα τὰ ὄντα, πράγμα πού εἶναι ἡ κύρια ιδιότητα τοῦ Θεοῦ.

Ἡ Ἀγάπη

Τέλος, τὸ ἀποκορύφωμα καὶ ὁ καρπὸς ὅλων τῶν ἀρετῶν, κάθε καλλιέργειας καὶ κάθε προσπάθειας, εἶναι ἡ ἀγάπη. Αὐτὴ ἡ ἀγάπη μπορεῖ νὰ δοθεῖ μόνο ἀπὸ τὸ Θεό, εἶναι τὸ δῶρο πού ἀποτελεῖ σκοπὸ γιὰ κάθε πνευματικὴ προετοιμασία καὶ ἄσκηση.

Ὅλα αὐτὰ συγκεφαλαιώνονται στὴν τελικὴ αἴτηση τῆς προσευχῆς τοῦ Ἁγίου Ἐφραίμ, μὲ τὴν ὁποία ζητᾶμε: «...δώρησαί μοι τοῦ ὄραν τὰ ἐμὰ πταίσματα, καὶ μὴ κατακρίνειν τὸν ἀδελφόν μου...». Ἐδῶ τελικὰ δὲν ὑπάρχει παρὰ μόνο ἓνας κίνδυνος: ἡ ὑπερηφάνεια. Ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ κακοῦ καὶ ὅλο τὸ κακὸ εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια. Παρ' ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι ἀρκετὸ γιὰ μένα νὰ βλέπω τὰ «ἐμὰ πταίσματα» γιατί ἀκόμα καὶ αὐτὴ ἡ φαινομενικὴ ἀρετὴ μπορεῖ νὰ μετατραπῆ σὲ ὑπερηφάνεια.

Τὰ πατερικὰ κείμενα εἶναι γεμάτα ἀπὸ προειδοποιήσεις γιὰ τὴν ὑπουλη μορφή ψευτοευσέβειας, ἡ ὁποία στὴν πραγματικότητα, μὲ τὸ κάλυμμα τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ τῆς αὐτομεψίας, μπορεῖ νὰ ὀδηγήσει σὲ μιὰ πραγματικὰ δαιμονικὴ ὑπερηφάνεια. Ἀλλὰ ὅταν βλέπουμε τὰ δικά μας σφάλματα καὶ δὲν κατακρίνουμε τοὺς ἀδελφούς μας, ὅταν μὲ ἄλλα λόγια, ἡ σωφροσύνη, ἡ ταπεινοφροσύνη, ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ ἀγάπη γίνονται ἓνα σὲ μᾶς, τότε ὁ ἐγωϊσμός καὶ ἡ ἐωσφορικὴ ὑπεροψία δὲν βρίσκουν τόπο νὰ σταθοῦν στὴν ψυχὴ μας.

Ἡ σύντομη ἀλλὰ καταλυτικὴ αὐτὴ εὐχὴ τοῦ ὁσίου Ἐφραίμ κάθε φορὰ πού τὴν ἐπαναλαμβάνουμε στὴν κοινὴ ἀκολουθία ἢ ὡς ἰδιωτικὴ προσευχὴ ἀποτελεῖ τὸ μέτρο καὶ τὸ κάτοπτρο τῆς ἐσωτερικῆς πνευματικῆς ἐργασίας μας, μπορεῖ νὰ γίνῃ τὸ κίνητρο τῆς πνευματικῆς μας ἀφύπνισης ἀλλὰ καὶ ὁ ἀσφαλὴς ὀδηγὸς τῆς πορείας μας γιὰ τὴ μυστικὴ ἔνωση καθενός ἀπὸ ἐμᾶς μὲ τὸν ἐράσμιο Νυμφίο τῆς Ἐκκλησίας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΙΣΑΜΟΥ & ΣΕΛΙΝΟΥ

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κισάμου καὶ Σελίνου ἀνακοινώνεται ὅτι τὸ τελευταῖο διάστημα παρατηρεῖται αὐξησὴ διαφόρων ὁμάδων οἱ ὁποῖες κινοῦνται στὴν Κίσαμο καὶ τὴν εὐρύτερη περιοχὴ διανέμοντας φυλλάδια καὶ ἐφημερίδες πού φέρουν τὸν τίτλο «Χριστιανισμός» διαφημίζοντας συγκεκριμένο ραδιοφωνικὸ σταθμὸ καὶ διανέμοντας Καινὴς Διαθήκες. Οἱ ὁμάδες αὐτές ὡς καὶ τὸ περιεχόμενο τῶν ἐντύπων πού διανέμουν δὲν ἔχουν καμία ἀπολύτως σχέση μὲ τὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία. Ἀνήκουν στὴν ἀποκαλούμενη «Ἐλευθέρη Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῆς Πεντηκοστῆς», ἡ ὁποία ἰδρύθηκε τὸ 1966 ἀπὸ τὸν Λεωνίδα Φέγγο ἀπὸ ἀντίδραση, ὅταν τὸ ἀμερικανικὸ κέντρο, (Σύναξη τοῦ Θεοῦ), ζήτησε τὸ 1965 ἀπὸ τὸν ποιμένα καὶ τὰ μέλη τῆς κοινότητος τῆς «Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Πεντηκοστῆς» νὰ ὑπογράψουν δήλωση ὑποταγῆς. Οἱ ὁμάδες αὐτές ἀπορρίπτουν τὴν Ἱερά Παράδοση, τὸ πρόσωπο τῆς Παναγίας, τὸ σύμβολο τοῦ Σταυροῦ, τοὺς Ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας μας, τὴν προσκύνηση τῶν Ἱερῶν Εἰκόνων, τὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, τὰ Μνημόσυνα ὡς καὶ ὅλα τὰ Ἱερά καὶ Ὅσια τῆς πίστεως καὶ εὐσεβείας μας.

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως

Ἡ Ἐκκλησία οἰσ ἀπαντᾷ...

Ὁ κ. Δημήτρης, ἀναγνώστης τοῦ Περιοδικοῦ μας ἀπό τό Σέλινο, μᾶς ἐρωτᾷ πόσες φορές καί πού ἐμφανίστηκε ὁ Χριστός μετά τήν Ἀνάστασή Του. Εὐχαριστοῦμε τόν κ. Δημήτρη γιά τήν ἐρώτησή του καί παραθέτομε τήν ἀπάντησή παρμένη ἀπό τό βιβλίό τοῦ Σεβ. Μητρ. Ναυπάκτου καί Ἀγίου Βλασίου κ. Ἱεροθέου «Οἱ Δεσποτικές ἑορτές».

***

Στά κείμενα τῆς Ἁγίας Γραφῆς παρουσιάζονται ἔνδεκα ἐμφανίσεις τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ, ἀπό τίς ὁποῖες οἱ δέκα ἔγιναν στό διάστημα μεταξύ τῆς Ἀναστάσεως καί τῆς Ἀναλήψεως καί μία μετά τήν Πεντηκοστή. Μερικές ἀπό αὐτές περιγράφονται ἀναλυτικά καί ἄλλες ἀπλῶς ἀπαριθμοῦνται. Καί, βέβαια, πρέπει νά ποῦμε ὅτι δέν περιγράφονται ὅλες ἀπό τούς ἴδιους Εὐαγγελιστάς, δηλαδή δέν ἀναφέρονται καί οἱ ἔνδεκα σέ κάθε ἕνα ξεχωριστό Εὐαγγέλιο, ἀλλά μερικές μνημονεύονται ἀπό τόν ἕναν Εὐαγγελιστή καί μερικές ἀπό τόν ἄλλο.

Προφανῶς ὑπῆρξαν καί ἄλλες ἐμφανίσεις τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ. Εἶναι χαρακτηριστικός ὁ λόγος τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ στίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων: «οἷς καί παρέστησεν ἑαυτόν ζῶντα μετά τό παθεῖν αὐτόν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς καί λέγων τά περί τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ» (Πράξ. α', 3). Εἶναι φυσικό αὐτό νά γινόταν γιατί, ἀφ' ἑνός μὲν ἤθελε νά τούς παρηγορήσῃ, ἀφ' ἑτέρου δέ νά τούς προετοιμάσῃ γιά τήν Ἀνάληψή Του, ἀλλά καί τήν ἔλευση τοῦ Παναγίου Πνεύματος.

Οἱ ἔνδεκα ἐμφανίσεις τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ εἶναι οἱ ἀκόλουθες:

1. Στόν Σίμωνα Πέτρο (Α' Κόρ. ιε', 5, Λουκ. κδ', 35).
2. Στήν Μαρία τήν Μαγδαληνή (Μάρκ. ιστ', 9-11, Ἰω. κ', 11-18).
3. Στίς Μυροφόρες γυναῖκες (Ματθ. κη', 9-10).
4. Στούς δυό Μαθητάς πού πορεύονταν πρὸς Ἐμμαούς (Μάρκ. ιστ', 12-13, Λουκ. κδ', 13-15).
5. Στούς δέκα Ἀποστόλους, ὅταν ἀπουσίαζε ὁ Θωμᾶς (Μάρκ. ιστ', 14, Λουκ. κδ', 36-43, Ἰω. κ', 19-25).
6. Στούς ἔνδεκα Μαθητάς, παρόντος καί τοῦ Θωμᾶ (Ἰω. κ', 26-29).
7. Στούς ἑπτὰ Ἀποστόλους στήν λίμνη τῆς Τιβεριάδος (Ἰω. κα', 1-23).
8. Στούς ἔνδεκα στήν Γαλιλαία (Ματθ. κη', 16).
9. Στούς Ἀποστόλους στήν Βηθανία, ὅταν ἀναλήφθηκε (Μάρκ. ιστ', 19-20, Λουκ. κδ', 50, Πράξ. α', 6-11, Α' Κορ. ιε', 7).
10. Στόν ἀδελφόθεο Ἰάκωβο (Α' Κορ. ιε', 7).
11. Στόν Ἀπόστολο Παῦλο (Α' Κορ. ιε', 8-9).

Οἱ ἐμφανίσεις αὐτές τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ ἀναφέρονται μέσα στήν Καινή Διαθήκη. Ὡστόσο, ὑπάρχουν καί ἄλλοι πολλοί ἅγιοι πού ἀξιώθηκαν τῆς θεωρίας τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ. Ἄλλωστε, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, πού εἶναι τό ἀναστημένο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, προσφέρει τήν ἐμπειρία τῆς Ἀναστάσεως. Ὁ ἅγιος Συμεών ὁ νέος Θεολόγος, ἀναφερόμενος στήν προσευχή «ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι προσκυνήσωμεν ἅγιον, Κύριον, Ἰησοῦν, τόν μόνον ἀναμάρτητον», διδάσκει ὅτι δέν ἀναφερόμαστε στήν Ἀνάσταση πού εἶδαν οἱ Μαθητές, δηλαδή δέν πρόκειται μόνο γιά μία ἱστορική ἀναφορά, ἀλλά γιά τήν Ἀνάσταση ἢ μᾶλλον τόν Ἀναστάντα Χριστό πού τόν βλέπουμε μέσα στήν Ἐκκλησία. Δέν λέμε «ἀνάστασιν Χριστοῦ πιστευσάμενοι», ἀλλά «θεασάμενοι». Βέβαια, ὑπάρχουν πολλοί πού πιστεύουν στήν Ἀνάσταση, ἀλλά ὑπάρχουν καί ἄλλοι, ἔστω καί ὀλίγοι, πού βλέπουν καί κάθε ὥρα τόν Ἀναστάντα Χριστό λαμπροφοροῦντα, καί ἀπαστράπτοντα «τάς τῆς ἀφθαρσίας καί Θεότητος ἀστράπας». Γιατί, πραγματικά, ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ «ἡ ἡμετέρα ὑπάρχει ἀνάστασις, τῶν κάτω κειμένων». Ἔτσι, ἄλλοι εἶναι μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ «ἐξ ἀκοῆς» καί ἄλλοι μάρτυρες «ἀπό θέας». Οἱ τελευταῖοι εἶναι οἱ κατ' ἐξοχήν μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ.

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΑΣ

(ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2008)

Συναυλία έντεχνης Έλληνικής Μουσικής

Τό έσπέρας τής Κυριακής τής Απόκρεω 2 Άπριλίου τό Ώδειό τής Μητροπόλεως μας διοργάνωσε, στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων του Φαλδάμειου Οικήματος, συναυλία έντεχνης Έλληνικής μουσικής στην όποία συμμετείχαν τό μουσικό σύνολο, ή Σχολή Μονωδίας, ώς και ή παιδική χορωδία τής Σχολής Βυζαντινής Μουσικής του Ώδειού. Η συμμετοχή του κόσμου ήταν συγκινητική τά δέ έσοδα τής συναυλίας διατέθηκαν στό παιδικό χωριό SOS Πλαγιαρίου Θεσσαλονίκης.

Έσπερινός τής συγγνώμης

Τό έσπέρας τής Κυριακής τής Τυροφάγου τελείται ό Κατανυκτικός Έσπερινός τής συγγνώμης, στό τέλος του όποιου ανταλλάσσεται ό άσπασμός τής συγγνώμης, ώστε μέ έλαφρά τήν συνείδησή μας νά ξεκινήσουμε τόν πνευματικό μας άγώνα για τήν κατάκτηση τής άρετής. Ο Έσπερινός αυτός τελέστηκε εις τήν Ίερά Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή Μονή Όδηγητριάς Γωνιάς στό Κολυμπάρι, τήν Κυριακή 9 Μαρτίου χοροστατούντος του Σεβ. Μητροπολίτου Κισάμου και Σελίνου κ. Άμφιλοχίου και μέ τήν συμμετοχή όλων των Ίερέων τής

Μητροπόλεως. Του Έσπερινού άκολούθησε όμιλία υπό του Πάν. Άρχιμ/του Ειρηναίου Βερυκάκη, Ήγουμένου τής Ί. Μ. Γουβερνέτου, μέ θέμα «Συγχώρηση. Τόπος και τρόπος συνάντησης Θεού και ανθρώπων» και ό άσπασμός τής συγγνώμης.

Κυριακή τής Όρθοδοξίας

Τό γεγονός τής νίκης και του θριάμβου τής Αγίας μας Έκκλησίας στην διαμάχη μεταξύ των εικονολατρών και των εικονοκλαστών έορτάζει ή

Ἐκκλησία κατά τήν πρώτη Κυριακή τῶν Νηστειῶν, γνωστή καί ὡς Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας κ. Ἀμφιλόχιος κατά τήν ἡμέρα αὐτή προεξῆρχε τῆς Λειτουργικῆς συνάξεως εἰς τήν Ἱερά Πατριαρχική Μονή Ὁδηγητρίας Γωνιάς. Τῆς Θείας Λειτουργίας ἀκολούθησε ἡ λιτάνευσις τῶν Ἱερῶν Εἰκόνων κατά τό Βυζαντινόν Τυπικό. Ἡ Κυριακή αὐτή ἔχει καθιερωθεῖ ἀπό ἐτῶν ὡς ἑορτή καί τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας Κρήτης, ὅπου καί ἀκολούθησε ἐόρτια ἐκδήλωση μέ ὁμιλητή τόν Καθηγητή τῆς Πολιτικῆς Ἐπιστήμης στήν Νομική Σχολή Ἀθηνῶν καί Διεθνή τοῦ Ἰνστιτούτου Νεοελληνικῶν Ἐρευνῶν στό Ἐθνικό Ἰδρυμα Ἐρευνῶν κ. Πασχάλη Μ. Κιτρομηλίδη καί μέ θέμα «Οἱ παραινέσεις πρὸς τήν ἐξουσία στήν Ὁρθόδοξη παράδοση». Ἡ ἐκδήλωση ὀλοκληρώθηκε μέ ἐόρτιο γεῦμα.

Ἑορτή Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου

Ἡ διπλή καί μεγάλη Θρησκευτική καί Ἐθνική ἐορτή τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου καί τοῦ ἐπανευαγγελισμοῦ τοῦ Γένους, ἐορτάστηκε καί εἰς τίς Ἐπαρχίες τῆς Μητροπόλεώς μας μέ Θείες Λειτουργίες, Ἐπιμνημόσυνες δεήσεις, Παρακλήσεις καί παρελάσεις. Τό ἑσπέρας τῆς ἐορτῆς, Δευτέρα 24 Μαρτίου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας χοροστάτησε στόν Πανηγυρικό Ἑσπερινό εἰς τόν Ἱ. Ν. Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Παλαιοχώρας, τήν δέ κυριώνυμο ἡμέρα ἱερούργησε εἰς τόν ἐορτάζοντα Ἱ. Μητροπολιτικό Ναό.

Κατανυκτικοί Ἑσπερινοί

Ἀξιόλογοι καί ἱκανοί ὁμιλητές, προσκεκλημένοι τῆς Μητροπόλεώς μας, ὁμίλησαν εἰς τοὺς Κατανυκτικούς Ἑσπερινούς κατά τίς πέντε Κυριακές τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Οἱ Ἑσπερινοί τελοῦντο εἰς τόν Ἱ. Μητροπολιτικό Ναό (Εὐαγγ. τῆς Θεοτόκου) καί τόν Ἱ. Ναό τοῦ Ἀγ. Σπυριδῶνος, ἐναλλάξ,

χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου μας κ. Ἀμφιλοχίου καί παρουσία τῶν Ἱερέων τῆς Μητροπόλεώς μας. Οἱ ὁμιλητές κατά τήν σειρά τῶν Κυριακῶν ἦταν οἱ ἐξῆς: Πανοσ/τος Ἱερομόναχος π. Ἐφραίμ Σιμωνοπετρίτης, οἰκονόμος τῆς Ἱ. Μονῆς Σίμωνος Πέτρας εἰς Ἀθήνα, ὁ ὁποῖος ὁμίλησε μέ θέμα «Ὁρθοδοξία». Τήν Β΄ Κυριακή ὁμίλησε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας μέ θέμα: «Ἡ δύναμις τῆς εὐχῆς». Ἀκολούθησαν οἱ Πανοσ/τος Ἱερομόναχος π. Ἀντίπας Ἀγιορείτης μέ θέμα: «Τό μεγαλεῖο τοῦ Σταυροῦ», Πανοσ/τος Ἀρχιμ/της π. Ἀντώνιος Φραγκάκης, Ἱεροκῆρυξ τῆς Ἱ. Μ. Γορτύνης καί Ἀρχαδίας μέ θέμα: «Ἡ μετάνοια ὁδός σωτηρίας» καί Πανοσ/τος Ἀρχιμ/της π. Ἰγνάτιος Χατζηνικολάου, Ἱεροκῆρυξ τῆς Ἱ. Μ. Κισάμου καί Σελίνου, Ἐπιτ. Λυκείαρχης, μέ θέμα: «Λυτρωτικά μονοπάτια τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς».

Ἐκδήλωση γιά τό Παιδικό Βιβλίο

Τό Βιβλιοπωλεῖο τῆς Μητροπόλεώς μας «Ἑσπερία» σέ συνεργασία μέ τό Ἐθνικό Κέντρο Βιβλίου διοργάνωσε, ἐν ὄψει τῆς παγκόσμιας ἡμέρας παιδικοῦ βιβλίου, τήν Πέμπτη 3 Ἀπριλίου ἐκδήλωση, στήν αἴθουσα πολλαπλῶν χρήσεων τοῦ Φαλδᾶ-

μειου Οικήματος τῆς Μητροπόλεως, μέ ὁμιλήτρια τήν καταξιωμένη παιδαγωγό καί συγγραφέα κλασικῶν, παιδικῶν καί σχολικῶν βιβλίων κ. Ἄγγελική Μαστρομιχαλάκη καί μέ θέμα «Ἀξίες στή ζωή τοῦ παιδιοῦ». Τήν ἐκδήλωση παρουσίασε ἡ δασκάλα τοῦ 2ου Δημοτικοῦ Κισάμου κ. Παναγιώτα Κατερινάκη. Χορωδία ἀπό παιδιά τοῦ ἴδιου σχολείου μέ διευθύντρια τήν κ. Μαριάννα Μακράκη τραγούδησε ἐπίκαιρα τραγούδια. Ἡ συγγραφέας κατά τήν διάρκεια τῆς ἴδιας ἡμέρας συναντήθηκε στό Φαλδάμειο Οἶκημα μέ ὁμάδες παιδιῶν ἀπό τά Δημοτικά Σχολεῖα τῆς Κισάμου ὅπου τά παιδιά εἶχαν τήν ἐμπειρία τῆς συναναστροφῆς μέ μία συγγραφέα βιβλίων τῆς ἡλικίας τους. Συνάντηση ἐπίσης μέ τήν συγγραφέα εἶχαν καί ἐκπαιδευτικοί τῆς Πρωτοβάθμιας Ἐκπαίδευσης οἱ ὅποιοι διακονοῦν σέ σχολεῖα τῆς εὐρύτερης περιοχῆς τῆς Μητροπόλεώς μας.

Ἑσπερίδα Βυζαντινῆς Μουσικῆς

Τό ἑσπέρας τῆς Δευτέρας 7 Ἀπριλίου στόν Ἱ. Μητροπολιτικό μας Ναό πραγματοποιήθηκε Ἑσπερίδα Βυζαντινῆς Μουσικῆς μέ ἐπιλογή Ὑμνων ἀπό τήν περίοδο τοῦ Τριωδίου. Τούς Ὑμνους ἀπέ-

δωσαν ὁ Πρωτοψάλτης καί χοράρχης τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Θωμᾶ Ἀμπελοκήπων κ. Θεόδωρος Βασιλικός καί ὁ Πρωτοψάλτης τοῦ Ἱ. Μητροπολιτικοῦ μας Ναοῦ κ. Ἀντώνιος Βακάκης. Οἱ Ὑμνοι ἦταν διανθισμένοι ἀπό σχόλια ἀπό τόν Λυκειάρχη κ. Πευκιανᾶκη Γεώργιο. Πλήθος κόσμου παρακολούθησε τήν ὁμορφή καί ἐπιτυχημένη αὐτή μουσική βραδιά.

Ἐπίσκεψη Πρέσβεως τῆς Γερμανίας

Τήν Τρίτη 8 Ἀπριλίου ἐπισκέφθηκε τήν Μητρόπολή μας ὁ νέος πρέσβυς τῆς Γερμανίας στήν Ἑλλάδα Dr. Wolfgang Schulheiss. Ἰδιαίτερη ἐντύπωση τοῦ προκάλεσε ἡ ὁργάνωση καί ἡ πολυδιάστατη δράση τοῦ Ἄννουσάκειο Θεραπευτήριου Ἰδρύματος τῆς Μητροπόλεώς μας, τό ὅποιο ὡς γνωστόν ἐκτός τῶν ὀγδόντα ἡλικιωμένων πού φιλοξενεῖ, λειτουργεῖ δύο προγράμματα κατ' οἶκον βοήθειας σέ Κίσαμο καί Σέλινο, τέσσερα φυσικοθεραπευτήρια (Καστέλλι, Βουκολιές, Κάντανο καί Παλαιόχωρα) καί πρόσφατα ἐγκαινίασε τηλεφωνική γραμμή συμπαράστασης ἡλικιωμένων στήν ὁποία ἀπαντᾶ μετεκπαιδευμένη ψυχολόγος. Παράλληλα ὁλοκληρώνεται ὁ νέος ὄροφος τοῦ Ἰδρύματος μέ δώδεκα αὐτοτελῆ διαμερίσματα, τά ὅποια θά φιλοξενοῦν ἡλικιωμένα ἀνδρόγυνα. Ὁ κ. Πρέσβυς ἐντυπωσιασμένος ἀπό τήν πολύπλευρη προσφορά τοῦ Ἰδρύματος σημείωσε πώς αὐτό συναγωνίζεται ἐφάμιλλα Ἰδρύματα τῆς Γερμανίας.

Ἐθελοντική Αἰμοδοσία

Ἡ Μητρόπολις μας σέ συνεργασία μέ τό Ἄννουσάκειο Θεραπευτήριον, τόν Ἑλληνικό Ἐρυθρό Σταυρό, (τμήμα Κισάμου), καί τόν Σύλλογο Γυναικῶν Καστελλίου, διοργάνωσαν τήν Τετάρτη 9 Ἀπριλίου ἐθελοντική αἰμοδοσία στό Κέντρο Ὑγείας Κισάμου. Σέ ἀνακοίνωση πού ἐξέδωσε ἡ Μητρόπολις μας σημείωσε ὅτι ἡ προσφορά αἵματος ἀποτελεῖ

τήν πλιό ύψηλή άπόδειξη άγάπης πρός τόν συνάνθρωπο άφού κανένα φάρμακο δέν άντικαθιστά τό αίμα πού χρειάζονται οι πάσχοντες συνάνθρωποι μας. Στο κάλεσμα αυτό τής έμπρακτης άγάπης και άλληλεγγύης πρός τόν συνάνθρωπο άνταποκρίθηκαν περι τούς όγδόντα έθελοντές, άπό τούς όποιους σαράντα όκτώ μπορούσαν νά δώσουν αίμα.

Μεγάλη Έβδομάδα

Μέ ιερή κατάνυξη και δέος βίωσε και πάλι ό Χριστιανικός κόσμος τό μυστήριο τής άγάπης και ευσπλαχνίας του Θεανθρώπου. Οι καμπάνες των Έκκλησιών κάλεσαν τούς πιστούς στην συμμετοχή και βίωση του Θείου Δράματος και διαλάλησαν τό μήνυμα τής Άναστάσεως. Πλήθος πιστών συμμετείχε στις Άκολουθίες τής Μεγάλης Έβδομάδος. Ό καλός καιρός βοήθησε στην περιφορά του Έπιταφίου, ή όποία μέ τήν δέουσα κατάνυξη πραγματοποιήθηκε και στην έδρα τής Μητροπόλεως μας μέ τήν κοινή περιφορά και των τριών έπιταφίων των Ένοριών του Καστελλίου.

Άκολουθία τής Άποκαθλώσεως στο Βουλγάρω.
Ίκανός αριθμός πιστών βρέθηκε και έφέτος εις τό

Βουλγάρω Κισάμου όπου μέ παραστατικό τρόπο βίωσαν τήν άποκορύφωση του Θείου Δράματος, συμμετέχοντας στον Έσπερινό τής Άποκαθλώσεως. Ό Έσπερινός αυτός τελείται υπαίθρια σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο παραπλεύρως του κεντρικού Ναου. Μαυροφόρες γυναίκες, νέοι και νέες της περιοχής μέ τίς παραδοσιακές τους στολές ως και ή Φιλαρμονική τής Μητροπόλεως μας και του Δήμου Κισάμου έλαβαν μέρος εις τήν λιτάνευση πού άκολουθεί τής Άποκαθλώσεως. Σημαντική και ή συμβολή του Πολιτιστικού Συλλόγου Βουλγάρω στο παραπάνω γεγονός.

Άνάσταση στο Άννουσάκειο Θεραπευτήριο - Γηροκομείο

Οι τρόφιμοι του Άννουσάκειου Θεραπευτηρίου τής Μητροπόλεως μας ήταν εκείνοι πού πρῶτοι άπό όλους άκουσαν τό «Χριστός Άνέστη» και τσουγκρισαν τό πασχαλινό αυγό. Μέ μεγάλη άνυπομονησία οι φιλοξενούμενοι του Ίδρυματος άνέμεναν τον έφημέριο του Γηροκομείου Αιδεσιμολογιώτατο π. Άντώνιο Κουμή, ό όποιος τέλεσε τήν έναρκτηριο Άκολουθία τής Άναστάσεως, έδωσε τό Άγιον

Φῶς καί ἀκολούθησαν οἱ εὐχές καί ὁ ἀναστάσιμος ἀσπασμός, μέ πολλή συγκίνηση.

Ἑσπερινός τῆς Ἀγάπης

Στήν Ἱερά Πατριαρχική καί Σταυροπηγιακή Μονή Ὁδηγητρίας Γωνιάς τελέστηκε ὁ Ἑσπερινός τῆς Ἀγάπης κατά τήν διάρκεια τοῦ ὁποῦ ἀναγνώσθηκε τό Εὐαγγέλιο τῆς Ἀναστάσεως σέ διάφορες γλῶσσες, ἱεουργοῦντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου μας κ. Ἀμφιλοχίου καί μέ τήν συμμετοχή τῶν Ἱερέων τῆς Ἀρχιερατικῆς Περιφέρειας Ἀνατολικῆς Κισιάμου καί πλήθους πιστῶν. Μετά τόν ἀσπασμό τῆς ἀγάπης ὁ Σεβασμιώτατος διένειμε στούς προσκυνητές κόκκινα αὐγά καί πασχαλινά κουλούρια, εὐλογία τῆς Μονῆς.

Ἑορτή Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου

Τόν μεγάλο καί ἀγαπημένο Ἅγιο Τροπαιοφόρο

Γεώργιο ἐόρτασε ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἡ Ἑλλάδα τῆς πίστεως, τῆς εὐσεβείας καί τῆς Ὁρθοδοξίας καί μαζί τῆς ἡ Ἐκκλησία ὅλη. Αναρίθμητοι οἱ Ναοί πού τιμῶνται στήν μνήμη τοῦ Μεγαλομάρτυρα σέ ὅλες τίς Ἐνορίες καί τά χωριά τῆς Μητροπόλεώς μας. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας προεξῆρχε τοῦ πανηγυρικοῦ Ἑσπερινοῦ εἰς τήν Ἐνορία Ἁγίου Γεωργίου Πύργου καί ἱερούργησε εἰς τόν Ἱ.Ν. Ἁγ. Γεωργίου Βληθιά Σελίνου.

Ἀποκαλυπτῆρια Ἡρώων Πεσόντων

Τήν Δευτέρα τῆς Διακαινησίμου καί μετά τήν Θ. Λειτουργία πού τέλεσε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας κ. Ἀμφιλόχιος εἰς τόν Ἱ.Ν. Ἁγ. Γεωργίου Βληθιά, ἀκολούθησαν τά ἀποκαλυπτῆρια μνημείου Ἡρώων Πεσόντων καταγομένων ἀπό τόν Βληθιά (1912-1944). Τό Ἡρώον εἶναι δωρεά τοῦ κ. Εὐτυχίου Μανουσάκη εἰς μνήμην τοῦ ἀδελφοῦ του Ἄντωνίου Μανουσάκη.

ΔΩΡΕΕΣ

ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΑΣ

Πρεσβυτέρα Έλευθερία Παπαδερού εις μνήμην συζύγου της, Αίδεσ. Όνουφρίου Παπαδερού	300€
Έταιρεία MOTOR OIL Έλλάς	10.000€
Ένορία Παλαιοχώρας	300€
Άνωνυμος	50€
Ένορία Καμπανού	200€
Εις μνήμην Σοφίας Κοντοπυράκη τά τέκνα αυτής	1.000€
Βασίλειος καί Βιργινία Κατάκη εις μνήμην Γεωργίου Κωνστ. Μετζιδάκη	100€
Βασίλειος Γεωργ. Τζανακάκης εις μνήμην γονέων καί αδελφών του	200€
Έμμανουήλ Κυρ. Ροδουδάκης	100€
Ένορία Παλαιοχώρας	300€
Άλεξάνδρα Κατερουδάκη	80€
Ένορία Πανεθύμου	250€
Έκκλησιαστικό Συμβούλιο Ραπανιανών	150€
Ίωάννης Άκρωτηριανάκης	200€
Ένορία Λειβαδά εις μνήμην Αίδεσ. Όνουφρίου Παπαδερού	300€
Ένορία Παλαιοχώρας	200€
Ένορία Πολεμαρχίου	100€
Άνωνυμος	250€
Ίωάννα Παπουτσάκη	100€
Ίωάννης Χαλαζωνίτης	30€
Δήμητρα Μυλωνάκη	60
Ένορία Βουκολιών	350€
Οίκου. Εύτυχίου Χουμαδάκη εις μνήμην μητρός των, Χρυσής Ξανθάκη	200€
Εύτυχιος Τζατζιμάκης εις μνήμην γονέων καί συζύγου του, Ζωής	100€
Έμμανουήλ Γιαννακάκης	100€
Γεωργία Φαραντάκη εις μνήμην συζύγου της, Χριστοφόρου Φαραντάκη	50€
Ένορία Τοπολίων	200€
Έλένη Στυλιανουδάκη εις μνήμην συζύγου της, Σπυρίδωνος Στυλιανουδάκη	100€
Έλένη Εύτυχ. Μανουσάκη	350€
Νικόλαος Ρεβελάκης εις μνήμην μητρός του, Αϊκατερίνης	20€
Γεώργιος καί Άχχιλέας Δεσποτάκης εις μνήμην γονέων των Εύθυμιου-Χρυσής καί Δημητρίου Δεσποτάκη .	150€
Εις μνήμην Μαρίας Μιχαήλ Κογχυλάκη τά τέκνα αυτής	220€
Εις μνήμην Μαρίας Μποτωνάκη:	
Ίάκωβος καί Γεωργία Μποτωνάκη	100€
Έλευθέριος Μποτωνάκης	100€
Κορίνα Κανελλοπούλου	50€
Έμμανουήλ Κανελλόπουλος	50€
Έμμανουήλ Μποτωνάκης	50€
Χρήστος καί Μαρία Τσεκούρα	50€
Δημήτριος Παπαδάκης	50€
Σοφία Έλευθεριάδου-Παπαδάκη	50€

“Ο έλεών πτωχόν Θεω δανείζει” (Παρ. 19,7)

ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΗ ΕΚΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ «ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΑΔΑ» ΚΑΛΑΒΡΙΑ - ΣΙΚΕΛΙΑ

**Ἡ Μητρόπολις μας διοργανώνει Προσκυνηματική Ἐκδρομή
στήν Καλαβρία - Σικελία ἀπό 18 ἕως 26 Αὐγούστου 2008,
σύμφωνα μέ τό παρακάτω Πρόγραμμα:**

***

Ἄρχηγός - Συνοδός: Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κισάμου & Σελίνου κ.κ. Ἀμφιλόχιος

Πειραιᾶς - Πάτρα- Μπάρι ἢ Μπρίντεζι. Στήν διαδρομή γιά Πάτρα προσκύνημα στόν Ὅσιο Πατάπιο (Λουτράκι), τό Μέγα Σπήλαιο καί τήν Ἁγία Λαύρα, στά Καλάβρυτα, ὡς καί τόν Ἅγιο Ἀνδρέα, πολιοῦχο τῆς Πάτρας.

Πρίντεζι-Τάραντα-Ρέτζιο. Ἐπίσκεψη στήν πόλη τοῦ Τάραντα πού ἰδρύθηκε τό 708 π.χ. ἀπό τούς Σπαρτιάτες καί τό ἱστορικό του κέντρο, ἀναχώρηση καί μετάβαση στό Μεταπόντιο ὅπου δίδαξε ὁ Πυθαγόρας, συνεχίζοντας μία πανοραμική διαδρομή κατά μήκος τῶν ἀκτῶν τῆς Καλαβρίας, κατάληξη στό Ρέτζιο.

Ρέτζιο-Αἴτνα-Συρακοῦσες. Περιήγηση στό Ρέτζιο, ἐπίσκεψη στό ἀρχαιολογικό μουσεῖο τῆς Μεγάλης Ἑλλάδας, ὅπου φυλάσσονται εὐρήματα ἀνασκαφῶν τῆς Κάτω Ἰταλίας. Μέσω φέрымπωτ πέρασμα στήν Σικελία. Μετάβαση στήν κοσμοπολίτικη Ταορμίνα μέ τά γραφικά δρομάκια της καί τήν πανοραμική θέα πρός τό Ἴόνιο. Ἀνάβαση στούς πρώτους κρατήρες (2.200 ὕψος) τοῦ μεγαλύτερου ἐνεργοῦ ὑφαιστείου τῆς Εὐρώπης «Αἴτνα». Ἄφιξη στήν ζακουστή πόλη τῶν Συρακουσῶν.

Συρακοῦσες- Ἀκράγαντας. Ξενάγηση στίς Συρακοῦσες, ἐπίσκεψη στό ἀρχαιολογικό χῶρο τῶν λατομείων, ἐπίσκεψη στήν νῆσο Ὀρτυγία καί ἀναχώρηση γιά Ἀκράγαντα. Στήν κοιλάδα τῶν ναῶν βλέπομε τά ἐρείπια τῶν ναῶν τῆς Λακινίας ἼΗρας, τῶν Διόσκουρων, τοῦ Ἡρακλῆ, κ.ἄ.

Ἀκράγαντας - Παλέρμο. Ἄφιξη στό Παλέρμο (πρωτεύουσα τῆς Σικελίας), μέσω τοῦ ζακουστοῦ καί μαγευτικοῦ Σελινούντα. Ἐπίσκεψη στό Μονρεάλε ὅπου ὑπάρχουν τά μεγαλύτερα σέ ἔκταση Βυζαντινά μωσαϊκά στόν κόσμο. Ἄφιξη στό Παλέρμο.

Παλέρμο-Μεσσήνα-Ρέτζιο. Περιήγηση στό Παλέρμο,

ἀναχώρηση γιά τήν Μεσσήνα μέ στάση στήν γραφική πόλη Κεφαλοῦ. Περιήγηση στήν Μεσσήνα, πέρασμα μέ φέрымπωτ στήν Ν. Ἰταλία, μέσω τῶν στενῶν τῆς Σκύλας καί τῆς Χάρυβδης.

Ρέτζιο-Σινιέρνο. Ἐπίσκεψη στήν πόλη Μπόβα-Μαρίνα ὅπου λειτουργεῖ Ἰνστιτοῦτο Ἑλληνόφωνων Σπουδῶν, συνάντηση μέ ἐκπροσώπους τοῦ Ἰνστιτοῦτου, συζήτηση-ἐνημέρωση. Πιθανή ἐπίσκεψη σέ ὀρεινά Ἑλληνόφωνα χωριά γιά νά ἀπολαύσομε τά τραγούδια καί τήν κουζίνα τῶν Ἑλληνοφῶνων.

Σινιέρνο-Πρίντεζι. Ἐπίσκεψη στήν Ἱ. Μονή τοῦ Ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Θεριστῆ (11ος αἰ.), ἀναχώρηση γιά Πρίντεζι.

Πρίντεζι-Πάτρα-Ἀθήνα. Ἄφιξη στήν Πάτρα καί ἀναχώρηση γιά Αἴγιο, προσκύνημα στόν Ἱ. Ναό Παναγίας Τρυπητῆς. Ἀναχώρηση γιά Ἀθήνα.

***

Πληροφορίες-Προγράμματα-Ἐγγραφές:
Βιβλιοπωλεῖο Ἱ.Μ.Κισάμου καί Σελίνου
Τηλ. 28220-22128,22018 (ἔσωτ.5)
(ἐργάσιμες ἡμέρες-ῶρες)
Ἐπεύθυνος κ. Μποτωνάκης Ἐμμανουήλ

